Тошкент ҳақиқати

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 188 (10.184).

1991 йил 27 сентябрь жума

Баҳоси 8 тийин.

Вилоят ижтимоий—сиёсий рўзномаси

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РАЁСАТИДА

24 сентябрь куни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатининг мажлиси бўлди. Унда 1991 йилнинг 30 сентябрь куни чақириладиган Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши навбатдан ташқари еттинчи сессияси масалалари кўриб чиқилди.

Навбатдан ташқари сессиянинг ўтказилиши Ўзбекистон Республикасидан СССР Олий Кенгаши палаталарига делегат қилиб юбориладиган номзодларни давлат олий ҳокимият органи тасдиқлаши зарурлиги билан боғлиқдир.

Шу билан бирга Раёсат республика мустақиллигини кучайтиришга қаратилган бир қанча янги қонун ҳужжатлари қабул қилинишини тезлаштириш мақсадга мувофиқдир деб ҳисоблади. Улардан бири «Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг асослари тўғрисида»ги қонунга конституциявий мақом беришдир. Раёсат аъзолари, шунингдек «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида»ги қонуннинг тезроқ қабул қилиниши хусусида ҳам якдил фикр билдирдилар ва тақдим этилган тегишли қонун лойиҳасини маъқулладилар.

Мажлисда ҳуқуқий мустақил давлатни барпо этиш, иқтисодий ва сиёсий ислоҳотларни амалга ошириш учун ҳозирдаёқ анчагина ишлар қилиб қўйган республика халқ депутатлар фаолиятини янада кучайтириш зарурлиги алоҳида таъкидланди.

Энди Олий Кенгаш ишида Ўзбекистон Республикаси Янги Конституциясини қабул қилиш, мустақиллик йўлидан бундан кейинги ҳаракатларни қонун билан мустаҳкамлаш асосий иш бўлиши кераклиги таъкидланди. Шу чақириқ охирига қадар ўз ваколатларини сақлаб қоладиган Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларига Раёсат сайловчилар билан алоқаларни мустаҳкамлашни улар берган наказлар бажарилишига эришишни ва қонун-лойиҳаларини тайёрлашда фаол қатнашишни таклиф этади. Шунингдек баъзи бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов нутқ сўзлади.

ТУРКИЯ САВДО-САНОАТ ДОИРАЛАРИНИНГ ВАКИЛЛАРИ ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

25 сентябрь куни Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов Туркия жумҳурияти савдо саноат доираларининг вакилларини қабул қилди. Суҳбатда «Утим» экспорт-импорт фирмасининг вице-президенти Невзат Ёлчинтош, «Тарсан» фирмасининг эгаси Меҳмет Эмин Шака, «Шоҳин Холдинч» фирмасининг вакили Сами Еврўжук қатнашдилар.

Туркия фирмалари билан ўзаро манфаатли асосда савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш тўғрисида амалий суҳбат бўлди. Бунинг учун Ўзбекистон барча зарур нарсаларга эга эканлиги таъкидланди. Туркия савдо саноат доираларининг вакиллари ўзбекистонлик шериклари билан янада қалин амалий алоқаларни йўлга қўйишга тайёр эканликларини қайд этдилар.

Меҳмонлар Республика Президенти ва халқини Ўзбекистон мустақил деб эълон қилинганлиги муносабати билан табрикладилар.

Улар Шарқнинг буюк мутафаккири Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллиги билан боғлиқ тантаналарда қатнашишга қарор қилдилар.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикасининг вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов қатнашди.

(ЎзТАГ)

ВАТАНДОШЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

Ўзбеклар (туркистонликлар)нинг Тошкентдаги биринчи халқаро учрашуви қатнашчилари 25 сентябрь куни жумҳурият зиёлилари билан учрашдилар. Улар Тошкент давлат шарқшунослик илмгоҳига бориб, мазкур янги олий ўқув юртининг талабалари ҳамда муаллимлари билан суҳбатлашдилар.

Шу куниёқ «Ўзбекистон» меҳмонхонасининг маданий-ахборот марказида жумҳурият савдо-саноат доираларининг намояндалари билан учрашувлар бўлди. Учрашувни Ўзбекистон ишбилармонлар уюшмасининг президенти Э. Н. Хўжаев очди.

Учрашувда Ўзбекистон мустақиллиги эълон қилиниши муносабати билан пайдо бўлган янги имкониятлар хусусида гап бўлди. Шу туфайли хорижий мамлакатларда яшаётган ўзбеклар билан иқтисодиёт ва маданият соҳаларида алоқа ўрнатишнинг янги истиқболлари очилаётгани таъкидланди.

Учрашув қатнашчилари қўшма корхоналар тузиш, бу корхоналарда ишлайдиган кадрларни тайёрлаш, ўзбекистонлик ёшларни хорижий мамлакатларга ўқишга юбориш тўғрисида фикр алмашдилар.

Ватандошлар билан бундай фойдали учрашувларни давом эттириш зарурлиги таъкидланди.

(ЎзТАГ)

СУРАТЛАРДА: (юқоридан пастга) Чиноз районидаги «Ўзбекистон 30 йиллиги» колхозининг илғор теримчилари Салима Қувончбоева, Мавлуда Баҳодирова ўртоқлар айни кунларда хирмонга 100—110 килограммдан пахта топширмоқдалар. Суратқаш М. БАҲОДИРОВ.

КУНИГА 2-3 ФОИЗ

● ОҚҚЎРҒОН (телефон орқали олинди).

«Коммунизм» жамоа хўжалиги деҳқонлари йиғим-теримга ҳамма нарсани шай қилиб қўйган эдилар. Шунинг учун ҳам дастлабки кунларданоқ иш унумли бўла бошлади. Буни хўжаликнинг С. Ғаниев бошлиқ 1-бригадаси мисолида кўриш мумкин. Бу бригадада кунига 2—3 фоиз миқдорида пахта тайёрланяпти. Рўзи Ғаниева, Рисбуви Ҳусанова, Нортожи Мадраимова, Марҳамат Худойқулова сингари колхозчилар кунига 100—120 килограммдан пахта термоқдалар.

Бригадада 90 гектар пахта майдони бор. Режа бўйича ҳар гектардан 27 центнердан ҳосил олиниши керак. Бу 230 тонна пахта демакдир. Ана шу ҳосилнинг ҳаммаси асосан машинада терилади. Механик ҳайдовчилардан Раҳимжон Мадраимов, Маъмуржон Исломов ўртоқлар эрта-индин агрегатларни далага олиб чиқадилар.

Райондаги Ленинизм колхозида ҳам асосий майдонларда уруғлик пахта етиштирилди. Ҳозирги кунда Кимё Турғараева, Анзират Бегимқулова, Гулсара Қулматова сингари колхозчилар уруғли пахта теришда намуна кўрсатмоқдалар.

Мавжуд 23 та терим агрегати ҳам ишга шай. Уруғлик учун ажратилган майдонлардаги пахтанинг 55 фоизи машинада терилади. Бу муҳим ишга механик ҳайдовчилар алоҳида ҳозирлик кўрдилар.

О. ТЎРАҚУЛОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИНИНГ ЖУМҲУРРАИСИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА, БУТУН ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА

МУРОЖААТ

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим!

Ассалому алайкум, муҳтарам юртдошлар!

Ўзбекистон жумҳурияти милодий 1991 йилнинг 31 августидан эътиборан мустақил жумҳурият деб эълон қилингани тўғрисидаги хушхабарни Америка ва Олмонияда, Афғонистон ва Хитойда, Покистону Туркияда, Саудия Арабистони ва Сурияда, Швейцария, Иордания ва бошқа хорижий мамлакатларда яшайдиган миллионлаб туркистонлик ўзбеклар ҳеч қачон Туркистон жамолидан узилмаган мусофир кўзларига тўлган севинч ёшлари ила кутиб олдилар. Собиқ мустамлаканинг минглаб темир дарвозаларини қўпориб ташлаган мураккаб сиёсий ва иқтисодий воқеалар туфонида пайдо бўлган миллий озодлик ҳаракатлари қаватларида Ўзбекистон жумҳурияти ҳам эркинликка эришмоқда. Мустамлака тузуми жон талвасасида турган бир пайтда Ўзбекистон жумҳуриятининг жумҳурраиси Ислом Каримов жаноби олийлари ғоят тадбиркорлик билан жумҳуриятнинг мустақиллигини эълон қилдиларким, ҳуррият йўлида ҳалок бўлиши мумкин бўлган минглаб ўғлонларимизни халқимизнинг иссиқ бағрида асраб қолдилар.

Аждодларимиз орзу қилиб етолмаган мустақиллик бугун бизларга насиб қилган экан, қаерда яшашимиздан қатъи назар, мустақилликнинг бундан буёнги тақдири учун жавобгарлик масъулияти зиммамизда турганини унутмайлик. Эрксевар миллатимизнинг тақдири, авлодларимизнинг бахтли келажаги ҳал бўлаётган айни шу тарихий кунларда Ўзбекистондаги, бошқа жумҳуриятлардаги, ҳорижий мамлакатлардаги ватандошларимизни ҳар қачонгидан ҳам хушёр бўлишга, ўзаро меҳр-оқибатли бўлишга даъват қиламиз. Агар мустақиллик азалий ва асосий мақсадимиз бўлса, айни пайтда мухолифлик заминида турган барча сиёсий фирқалар, мужоҳидлик кайфиятидаги барча кучларни даъволардан кечишга, мустақиллик байроғи остида муросага келишга чақирамиз. Акс ҳолда мустақиллик қуруқ гап бўлиб қолаверади, ўзларимиз эса аввалгидек табиатимизга, имонимизга зид, маккор сиёсат қурбони бўлаверамиз.

Биз, хорижий мамлакатларда яшайдиган туркистонлик ўзбеклар Ўзбекистонни тенг ҳуқуқли жаҳон мамлакатлари даражасига кўтариш йўлида, Ўзбекистонни иқтисодий жиҳатдан бақувват қилишга молу жонимиз, идрокимиз қуввати, юрагимиз ҳароратини бағишлашга тайёрмиз. Бугун бутун дунёга сочилиб кетган миллатимизни бирлаштиришга бел боғлаган «Эл» халқаро уюшмасининг азиз меҳмонлари сифатида Ўзбекистон жумҳурияти жумҳурраиси Ислом Каримов жаноби олийларидан, жумҳурраис атрофида бирлашган довюрак бекларимиздан, барча ватанпарвар биродарларимиздан қариндошлик марҳаматларини кўриб турибмиз. Мингдан-минг ташаккур, аммо биз, ватансиз туркистонликларни, Ўз Ватанимизда меҳмон бўлишдан бир шарофат изтиробга солмоқда. Бу оғир изтиробдан бизларни бутунлай халос қилиш учун Ўзбекистон жумҳурияти жумҳурраиси Ислом Каримов жаноби олийларидан ўзбеклар истиқомат қиладиган хорижий мамлакатларда Ўзбекистон жумҳурияти ваколатхоналари очишни тезлатишни, Ўзбекистон фуқаролиги тўғрисида қонун қабул қилиш ва бу қонун дунёга келгунча хорижлик ўзбекларнинг Ўзбекистонга келиб-кетишига монелик қиладиган тартиб-қоидаларни бартараф этиш ва, ниҳоят, Ўзбекистонда ҳовли-жойли бўлишимизга имкон берадиган шароит яратиш борасида алоҳида эътибор кўрсатишларини илтимос қиламиз. Токим Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлашдай мураккаб вазифани амалга оширишда бор имконларимизни бемалол ишлатиш ҳуқуқига эга бўлайлик!

Мустақиллигимиз ҳаммамизга муборак бўлсин, мустақилликка ҳаммамиз муносиб бўлайлик!

Тангри таолло барчамизни ёрлақасин!

Ҳаммамизга улуғ аждодларимизнинг руҳи поклари мададкор бўлсин!

БИРИНЧИ ТОШКЕНТ ХАЛҚАРО ЎЗБЕКЛАР (ТУРКИСТОНЛИКЛАР) УЧРАШУВИНИНГ ҚАТНАШЧИЛАРИ

Тошкент, милодий 1991 йилнинг 24 сентябри

ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАР МИЛЛАТЛАРАРО МОЖАРОГА АРАЛАШМАЙДИ

МОСКВА, 24 сентябрь. (ТАСС мухбирлари Константин Войцехович ва Олег Московский).

СССР Қуролли Кучлари ҳарбий округлари қўшинларининг қўмондонлари мустақил республикалардаги ички ва миллатлараро можароларга аралашмаслик тўғрисида СССР Мудофаа вазирлиги раҳбариятидан кўрсатма олдилар. Бу ҳақда бугун СССР Қуролли Кучлари Бош штабининг бошлиғи армия генерали Владимир Лобов ТАСС мухбирига хабар қилди.

Туркистон Ҳарбий Округи (бу округ Совет Ўрта Осиёси бутун ҳудудини ўз ичига олади) қўшинлари қўмондони генерал-полковник Иван Фуженконинг қўшинларни Тожикистон шаҳарлари кўчаларига чиқармаслик тўғрисидаги кечаги буйруғи шу кўрсатмага тўла мос келади, деб таъкидлади у. Маълумки Тожикистон парламентининг сессияси ўтган душанба куни бутун республика ҳудудида фавқулодда ҳолат жорий этиш тўғрисида қарор қабул қилган эди.

Республикаларда можароларни ҳал этишда қўшинлар иштирок этмаслиги, кузатувчиларнинг фикрича, янги совет ҳарбий раҳбариятининг армияни илгари у бажаришга мажбур бўлиб келган ва армияга хос бўлмаган полиция вазифаларидан ҳоли қилишга интилаётганлигидан далолат беради.

ПАХТА ЙИҒИМ-ТЕРИМИ: МУСОБАҚА ШАРТЛАРИ АМАЛДА БАЖАРИЛАДИМИ?

МАНФААТДОРЛИК

Тўғрисини айтиш керак, одамларни қуруқ гап, ваъда билан ишлатиб бўлмай қолди. Манфаатдорлик бўлган жойдагина меҳнатда унумга эришиш мумкин. Бу оддий ҳақиқатга амал қилмаганлар ютқазиб қўйдилар.

Пискент районидаги «Пискент» совхозидагилар ҳам буни яхши биладилар. Шунинг учун ҳам етиштирилган пахта ҳосилини ўз вақтида ва сифатли қилиб йиғиштириб олишда ўтказиладиган мусобақа шартларини ҳар жиҳатдан ўйлаб тарозига солиб, ишлаб чиқдилар. Шу шартларда асосий эътибор йиғим-теримда иштирок этадиган ҳар бир касб эгаси, меҳнатчини у қилган ишига яраша рағбатлантиришга алоҳида эътибор берилган. Шундай қилмаса бўлмайди. Чунки хўжаликда пахта салмоқли ўрин эгаллайди. Мавжуд 3 минг гектар майдондан 8,5 минг тонна ҳосил йиғиб олиниши, ва асосийси бу ҳосилнинг 85 фоизи машиналарда терилиши керак. Мусобақага амалий тус берилиб, моддий манфаатдорлик бўйича кўрилган тадбирлар холисонилло амалга ошган тақдирдагина бу мақсадга эришиш мумкин.

Аввало ҳар кимнинг ишига сифат ўлчов қилиб олинади. Маълумки, мавсумда асосий юк механик ҳайдовчилар зиммасига тушади. Шунинг учун ҳам унга қайси маркадаги машинада ишлаб, қанча терганлиги, иш жараёнида иложи борича кам пахта тўкилишига эришганлиги қадрланади. Агар у ХНП—1,8 ва 17 ХВ—1,8 машиналарида 90 тоннадан 110 тоннагача ва ундан ортиқ пахта терса, мавсум якунига кўра 200 сўмдан 300 сўмгача, 14ХВ—2,4 машинасида 100 тоннадан, 110—120 тонна ва ундан ошириб терса, 150 сўмдан 250 сўмгача пул мукофоти ва қимматбаҳо совға билан тақдирланади. Бу ўринда ёш механик ҳайдовчиларнинг имконияти ҳали етарли тажрибага эга эмасликлари ҳам ҳисобга олинган ва улар учун белгиланадиган терим нормаси 10 тоннага камайтирилди.

Табиийки, ишнинг муваффақияти бўлимда, бригадаларда олиб бориладиган ташкилотчилик ишларига, тартиб-интизомнинг йўлга қўйилишига боғлиқ. Илғор бўлимлар учун кўчма қизил байроқ таъсис этилди. Бу байроқ 2 минг сўм пул билан биргаликда топширилади. Ана шу пул ҳисобидан машина териминининг унумини, ҳосилнинг юқори навли бўлишини, таъмин этган илғор ишчилар, хизматчилар, инженерлар, техник ходимлар рағбатлантирилади. Жумладан, бўлим бошлиғи, катта агроном, механик — мироб, катта ҳисобчи ва ёрдамчи механиклар бир ойлик маош ҳисобидан рағбатлантириладилар. Бундай тартиб бригада жамоаларида ҳам жорий этилади. Бригада жамоасига ишчи ва механикларни мукофотлаш учун 500 сўмдан пул ажратилади. Машина терими режасини ошириб бажарганлар алоҳида эътиборда бўлади. Пландан ортиқча машинада терилган ҳар бир фоиз терилган пахта учун бригада жамоасига бериладиган пул мукофоти 100 сўмга ортади. Бригадирга ойлик маошнинг маълум бир қисми ҳисобидан қўшимча ҳақ тўланади.

Ҳар ўн кунда ҳайдовчилар, қўл теримида иштирок этган теримчилар ўртасидаги мусобақага якун қилинади, кетма-кет уч ўн кунликда алоҳида ўрнак кўрсатган механизатор қиймати 30 сўмлик нодир буюм билан тақдирланади. Теримчиларга ҳам биринчи, иккинчи, учинчи ўн кунликда қандай натижаларга эришганликларига қараб 15 сўмдан тортиб 20 сўмгача мукофот бериб борилади. Мавсум якуни чиқарилгач, теримчи механик ҳайдовчининг ялпи уйган хирмонига қараб яна рағбатлантирилади.

Йиғим-теримнинг муваффақиятли ўтиши табиийки, терим техникасининг бир меъёрда ва узлуксиз ишлашини таъмин этган таъмирловчилар, чилангарлар меҳнатига ҳам боғлиқ. Уларни рағбатлантириш учун бош инженер ихтиёрига 200 сўм пул ажратилади. Инженер фаоллари тажрибакорлар билан биргаликда ўзи кенгаш ўтказади ва бу кенгашда кимга қанча мукофот беришни келишиб оладилар.

Далада, хирмонда, йиғим-терим мавсумида иштирок этадиганлар учун ўртача қиймати 2 сўм ҳисобида бепул иссиқ овқат ташкил этиб турилади. Бунинг учун кетган харажат ижтимоий-маданий фонд учун ажратилган маблағ ҳисобидан қопланади.

Пахта топширувчилар ва лаборантлар ҳам унутилмайди. Улар пахта навларини баҳоли қудрат белгилаб берганликларига, кам чиқит бўлишини таъмин этганликларига қараб ҳар бири кам деганда 200 сўмдан пул билан мукофотланадилар.

Йиғим-теримнинг бориши, ишнинг сифати устидан назорат қилиб турган мутахассислар ҳам режа бажарилгач бир ойлик маошлари ҳисобидан мукофот пули оладилар. Бўлимлараро мусобақа ғолиблари ҳар ўн кунда аниқланади.

Транспорт ходимлари терим бошланиши кунидан биринчи ўн кунликда звено пахтасининг 70 фоизини қабул пунктига ташиб етказса 100 сўм, иккинчи ўн кунликда қолган 30 фоизини олиб бориб топширса 150 сўм мукофот пули олади. Пахтани қабул қилиб олишда ташкилотчилик ва маҳорат кўрсатган бунт босувчилар, пахта ортилган транспортларнинг маҳтал бўлиб қолишига йўл қўймаган бўлим вакиллари ҳам пункт мудирининг тавсиясига асосан ҳар ўн кунда 20 сўмдан пул мукофоти олиб турадилар.

Булар мусобақа шартларининг бажарилишига кўра бериладиган қўшимча мукофот пуллари, рағбатлантирувчи ҳақлар. Бундан ташқари, Президент Фармони асосида ишлаб чиқилган тадбирларга кўра икки қаторли машинада терган бир тонна пахта учун 26 сўм, тўрт қаторли машинада тергани учун 25 сўм ҳақ тўланади. Иккинчи теримда шу тариқа 28—27 сўмдан ҳақ берилади. Қўл теримида иштирок этган теримчиларга улар топширган ҳар килограмм пахта учун 40 тийиндан тўланади. Тўкилган пахтани териб олган ва далани тоза қилиб терганларга ҳам қўшимча ҳақ берилади.

Бу тадбирлар ва мусобақа шартларининг моҳияти, — дейди хўжалик касаба уюшмаси қўмитаси раиси Х. Каримов,— ҳар бир бригада жамоаси ўртасида пухта ишлаб чиқилди ва дала меҳнаткашларига етказилди.

...Далаларда терим машиналари иш бошлаб юборди. Теримчилар ҳам енг шимариб ишламоқдалар. Эрта-индин „уларнинг сафи янада кенгаяди. Биз аминмизки, дастлабки ўн кунликда якун чиқарилиб, механик ҳайдовчилар, қўл теримида иштирок этганлар, қисқаси пахта йиғим-теримини жадаллаштиришга ҳисса қўшаётган ҳар бир кимса ўз меҳнатига яраша рағбат кўргач, суръат кескин кўтарилади. Хирмон жадал қад ростлайди.

Н. ИСАЕВ.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

● РСФСР Президентининг ахборот бўлими хабар берди: 25 сентябрь куни Россия Федерациясининг Президенти Б. Ельцин билан АҚШ Президенти Ж. Буш ўртасида телефон орқали суҳбат бўлиб ўтди. Суҳбатда Совет Иттифоқи ҳамда Россия Федерациясида ҳозирги пайтда вужудга келган сиёсий ҳамда иқтисодий вазият тўғрисида гап борди. Шунингдек, Ельцин билан Назарбоевнинг Тоғли Қорабоғ минтақасига қилган сафарлари тўғрисида ҳам фикр алмашилди. Дўстона мулоқот пайтида бошқа қатор масалалар ҳам тилга олинди.

● РУМИНИЯ ҳукумати жойлашган Виктория майдони олдида куни кеча чинакам жанглар бўлиб ўтди. Бу ерга мамлакатнинг турли жойларидан шахтёрлар ўзларининг иқтисодий талабларини ҳукумат олдига қўйиш учун келдилар.

Тўс-тўполонлар анча аввал бошланди. Петрошани ҳамда Крайова шаҳарларида шахтёрлар марказий вокзал биноларига ҳужум қилдилар, магазинлар ва жамоат ташкилотлари идораларини вайрон этдилар. Шахтёрлар темир таёқлар, болта ҳамда суйиллар билан қуролланган эдилар.

Пойтахтга келган шахтёрларни тартибни муҳофаза қилиш органларининг ходимлари тўхтатишга уриндилар. Бироқ буннинг уддасидан чиқиб бўлмади. Натижада, полициячилар билан шахтёрлар ўртасида ўр-йиқит авжига чиқди. Полиция тутун шашкалари ва кўздан ёш оқизадиган газ қўллашга мажбур бўлди. Бу ҳам натижа бермади. Ҳукумат уйи томон ўтишга эришган шахтёрлар бинонинг биринчи қавати деразаларини уриб синдирдилар. Полициячиларнинг буткаларига ўт қўйишди. Бир киши ҳалок бўлди.

● КУНИ кеча Югославияда тарқатилган бир хабар кишиларнинг таажжубига сабаб бўлди. Сербия миллий оппозициячи партиялари бир неча ойдан буён Иосиф Броз Титонинг Белграддаги қароргоҳи истироҳат боғидаги қабрини кўчириш ҳақида талаб қўяётган эдилар. Кўринишдан бу муаммо ҳал қилинганга ўхшайди. Эндиликда И. Тито қабри шаҳар қабристонига ўтказилади, дейилади хабарда. И. Тито беваси Йованка бу хабарни эшитиб, ўзини йўқотиб қўйди.

● РУМИНИЯ Бош вазири Петро Роман баёнот бериб, Руминия Молдова Жумҳурияти билан бирлашишга тайёр, деб айтди. Лекин, деди Бош вазир, Молдова халқи Руминия билан бирлашишни истаса, бизнинг ҳукуматимиз бунга ҳеч қачон монеълик қилмайди.

● ҲИНДИСТОН билан Бангладеш чегарасида бўлиб ўтган воқеалар ғалати шов-шувларга сабаб бўлди. Бангладеш пойтахти Даккада сўзга чиққан мамлакат собиқ президентининг қизи бангладешлик ёш қиз-жувонларнинг Ҳиндистон томонига сотилаётганлиги ҳақида гапириб берди. Ҳар бир қиз учун ҳиндистонлик «савдогарлар» 6 та сигир ёхуд ҳўкиз бермоқда, деди ахборот берувчи.

Бангладешда одамни сотиш учун қатъий жазолар мавжуд. Бундай иш устида қўлга тушган киши ўлим жазосига ҳукм этилиши мумкин. Бироқ полиция маълумотларига қараганда, маълум доиралар одам савдоси билан зимдан шуғулланиб келмоқдалар. Маълумотномаларда ҳар йили 5 минг нафар аёллар ва болалар Ҳиндистон, Покистон ёки Яқин Шарқ мамлакатларига сотилаётганлиги қайд этилади.

ҲАМКОРЛИК РИВОЖЛАНАВЕРСИН

Қадимги Туркистон ҳаёти Шарқ мамлакатлари билан асрлар давомида узвий боғлиқ ҳолда ривожланиб келган. Бепоён саҳроларда давлатлар ўртасидаги асосий алоқа воситаси ҳисобланган савдо карвонлари тинимсиз қатнаб турган. Бу карвонлар нафақат тижорат, балки ундан ҳам муҳимроқ вазифа билан машғул бўлишган. Ҳунармандчилик, деҳқончилик, илму фан янгиликлари шу карвонлар орқали халқларга ўтиб турган. Шу сабабли ҳозирги кунда Шарқ халқлари маданияти билан умумийлик, уйғунлик, узвий боғлиқлик кундалик ҳаётимизнинг ҳар бир соҳасида учрайди. Гарчи кейинчалик сарҳадларимиз «темир қулф»га солинган бўлса-да, бу алоқалар узилиб қолмади. Анъанавий ҳисобланган ва асрий заминга таянган илм-фан алоқалари етарлича давом этди. Жумҳуриятимиз олий ўқув даргоҳларида қанчадан-қанча шарқ мамлакатларидан келган ёшлар таълим олиб қайтишди. Жумҳуриятимиз ёшлари ҳам, гарчи жуда кам миқдорда бўлса-да, Шарқ мамлакатларида билим олиш имконига эга бўлишди.

Бугунга келиб, Ўзбекистон мустақил деб эълон қилингач, асрий алоқаларни сифат жиҳатдан янгича босқичга кўтариш давр талаби эканлиги барчага аён. Жумҳуриятимизда таълим олаётган ҳорижлик талабаларнинг ҳар бирига ўз ватанларида умид кўзини тикиб туришибди. Чунки улар ҳам ўз ватанларининг, халқларининг ишончи, келажаги...

Хўш, Ўзбекистон мустақиллиги ҳақида ҳорижлик ёшлар қандай фикрда? Бу саволга жавоб топиш учун Тошкент Давлат дорилфунунида таълим олаётган бир гуруҳ чет эллик ёшлар билан мулоқотда бўлдик.

Эҳсон ОДИЛ,
(Покистон)

— Иккинчи жаҳон урушидан кейин авж олиб кетган миллий озодлик курашлари натижасида жаҳон сиёсий картасида бир қанча мустақил давлатлар вужудга келди. Шулардан бири, инглиз босқинчилари зулмидан озод бўлган ватаним — Покистондир.

Ҳозирги кунда Покистон, жаҳон ҳамжамиятида мустақил давлат сифатида ўзининг муносиб ўрнига, овозига эга. Бу билан биз фахрланамиз. Ўйлайманки, мустақил Ўзбекистон ҳам тез кунларда жаҳондаги илғор мамлакатлардан бирига айланади, чунки бунинг учун сизларда барча имкониятлар мавжуд.

Ўзбеклар диёрини Покистонда жуда яхши билишади. Бухорони, Самарқандни, Хивани бир марта кўрмоқни, зиёрат қилмоқни истамайдиган покистонлик йўқ ҳисоби. Афсуски, шу кунгача бунинг учун етарлича имконият йўқ эди. Бир-биримиздан ўрганадиган, ҳамкорлик қиладиган соҳаларимиз эса етарли. Ўзбекистоннинг мустақил деб эълон қилиниши бунинг учун катта имкониятлар яратиб беради деб ўйлайман.

Муҳаммад АМИН,
(Афғонистон)

— Аввалламбор сизларни мустақиллик билан қутлайман. Бу муҳим воқеа барча соф ниятли кишилар қатори мени ҳам жуда хушнуд этди. Чунки ўзбек ва афғон халқлари жуда кўп тарихий ва маданий муштаракликка эга. Бунинг учун биргина Мир Алишер Навоий ҳазратларининг табаррук номларини эслашнинг ўзи кифоя. 550 йиллиги нишонланаётган бу зотни афғон халқи ҳам жуда эъзозлайди. Чунки у нафақат ўзбек халқининг, балки афғонларнинг, бутун дунёнинг улуғ ва забардаст шоирларидан биридир.

Амударё орқали ўтган сарҳадларимиз бундан буён дўстлик, ҳамкорлик сарҳадлари бўлиб қолишига ишонаман.

Н. ШАРМА,
(Ҳиндистон)

— Мен, Совет Иттифоқига 1986 йили келганман. Мамлакатда рўй бераётган жамики ўзгаришларнинг бевосита гувоҳиман. Менинг қалбимда энг чуқур из қолдирган воқеалардан бири, Ўзбекистоннинг мустақил деб эълон қилиниши бўлди. Бу воқеа мени жуда қувонтирди, чунки меҳмондўст, очиққўнгил ўзбек халқига меҳрим тушган.

Мен Бухорода, Самарқандда бўлдим. Тарихий обидаларни кўриб ҳайратландим. Ўзбек ва ҳинд халқи меъморчилигидаги ўхшашлик, уйғунликларнинг сабабларини ўргандим. Бобурийлардан бизга мерос бўлиб қолган ва ҳинд халқининг фахрига айланган Тож-Маҳални яратишда туркистонликларнинг хизмати катталигига имон келтирдим.

Ўзбеклар ҳинд киносини, санъатини ардоқлашини, севишини кўриб жуда қувондим. Қаранг-а, маданиятимиз нақадар яқин, дилларимиз қанчалик муштарак...

Ўйлайманки, ҳур ва озод Ўзбекистон ҳали дунёни ҳайратга соладиган мўъжизалар яратишга қодир. Бунинг учун вақт, имкон керак.

Халқларимиз ўртасидаги самимий дўстлик, ҳамкорлик янада ривожланаверсин...

Б. МИРЗАҚОБИЛОВ.

ИЛМИЙ АНЖУМАН

Тошкентда мураккаб механик системаларни моделлаштиришга доир илмий конференция очилди. Унда мамлакатнинг кўпгина шаҳарларидаги, жумладан, Москва, Киев, Олмаота, Қозон, Пермь ва Иркутск шаҳарларида илмий-тадқиқот илмгоҳлари, олий ўқув юртлари, лойиҳа ва конструкторлик ташкилотларидан келган олимлар, мутахассислар қатнашмоқдалар.

Аналитик механиканинг энг зарур бўлимларига оид назарий ва амалий ишланмаларни муҳокама қилишга бағишланган конференция Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор М. Ф. Шульгин туғилган куннинг 90 йиллигида ўтказилмоқда. Тошкент дорилфунунини битирган М. Ф. Шульгин аналитик механикага оид бутун бир илмий мактабга асос солди, кенг миқёсда тан олинган 67 та илмий асар яратди. У механик системалар ҳаракати тенгламаларини тузиш ва тадқиқ этишнинг ўзига хос усулини яратди. Назарий механикага доир русча-ўзбекча атамалар луғати олимнинг асарларидан биридир.

(ЎзТАГ).

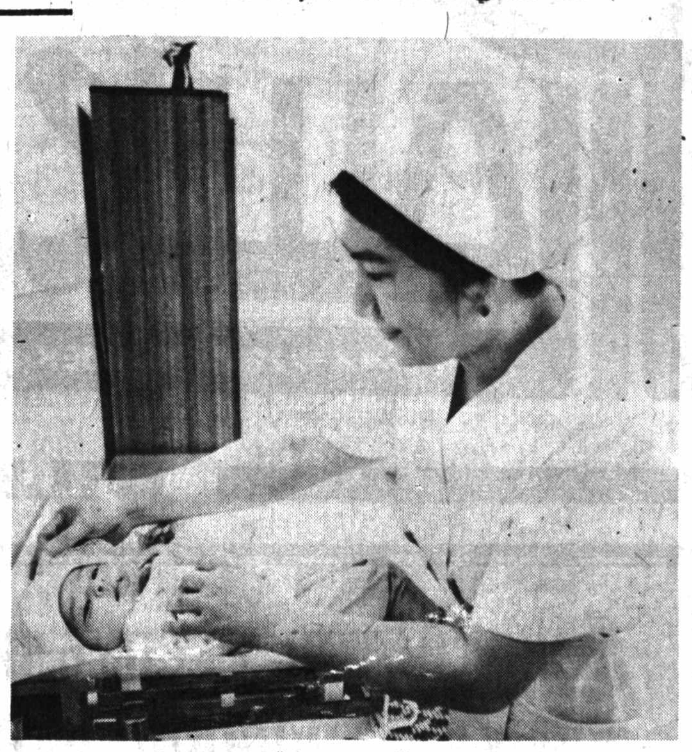

● Пойтахтимиздаги 25-болалар поликлиникаси сўнгги йиллар ичида энг замонавий медицина асбоблари билан таъминланди. Бу ерда ишлаётган болажон дўхтирлардан кўпчилик ота-оналар миннатдор. Шифокорлар бемор кичкинтойларни даволашда ҳамиша меҳрибонлик кўрсатмоқдалар.

Суратда: поликлиника ҳаётидан лавҳалар.
Сураткаш Р. ШАРИПОВ.

ЖИНОЯТЧИЛИК ОЛАМИГА ЗАРБА БЕРИЛАДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЧКИ ИШЛАР ВАЗИРИ ЗОКИРЖОН АЛМАТОВ БИЛАН СУҲБАТ

— Ҳурматли вазир, энг аввало сизни юксак ва масъулиятли лавозим билан «Тошкент ҳақиқати» мухлислари номидан табриклаймиз. Сиз бу лавозимга Жумҳуриятимиз мустақилликни қўлга киритган кунларда тайинландингиз. Олдинда ниҳоятда оғир вазифалар, бир талай муаммолар кутиб турибди. Одамларнинг ҳам, жиноятчилик олами вакилларининг ҳам икки кўзи сизда: улар янги вазирнинг биринчи қадамлари нимадан бошланишини кузатишмоқда. Чунки дадил қадамлар меҳнаткашларда умид-ишонч уйғотади, жиноятчилар юрагига эса ғулғула солади.

— Тўғри айтдингиз. Вилоятимиз ҳамда барча ўзбекистонликларни ишонтириб демоқчиманки, ички ишлар вазирлиги ходимлари бундан буён ўз фаолиятларини мустақил Ўзбекистон қонунлари асосида ташкил этадилар, ана шу қарорларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлайдилар, аҳоли тинчлиги-осойишталигини, уларнинг мол-мулкини муҳофаза этишда фидокорлик кўрсатадилар. Жумҳуриятимиз ҳукумати милиция ходимлари учун қулай шарт-шароитлар яратиб бермоқда. Ўзбекистон Олий Кенгашининг сессияларидан бирида мустақил Ўзбекистон милицияси Низоми тасдиқланади, жумҳурият ички ишлар ходимлари қасамёди сессия кун тартибига қўйилади. Ички ишлар органларига қабул қилинувчилар Ўзбекистонда яшаётган турли миллат вакиллари осойишталигини сақлаш, жиноятчиликка қарши муросасиз кураш олиб бориш, жумҳурият ҳукумати ва халқига садоқатли бўлиш учун қасамёд этадилар.

— Сиз Тошкент вилояти ички ишлар бошқармаси бошлиғи вазифасида ишлагансиз. Вилоятда жиноятчилик камайдими?

— Қотиллик, давлат мулкини ўғирлаш каби оғир жиноятлар сезиларли даражада камайди. Айниқса, бу борада Тошкент шаҳрида анчагина дурруст ишлар қилинди. Масалан, машина, фуқароларнинг шахсий мол-мулкини ўғирлаш шу йилнинг 8 ойида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 8 фоиз қисқарди, ички ишлар органлари ходимларининг касб маҳоратлари ошди.

— Яширишнинг ҳожати йўқ, илгари милиция ва унинг ишлари тўғрисида ёзилган мақолаларда ошкоралик йўқ эди, ўртага залворли парда тўсилганди. Мана энди, ҳаммаси рўй-рост айтилмоқда, ички ишлар органларида тўпланиб қолган муаммолар, уларнинг ночорлиги таъкидланмоқда. Мустақил Ўзбекистон ички ишлар вазири сифатида бу борада қандай ўзгаришлар қилмоқчисиз?

— Ҳақиқатан ҳам ҳозир милиционерларнинг обрў-эътиборлари, моддий аҳволлари етарли даражада, деб бўлмайди. Жойлардаги ички ишлар бўлимларининг баъзилари такомиллашган техника, транспорт машиналарига эга эмас. Аксинча, жиноятчилар ҳамма нарса билан тўлиқ таъминланган. Уларни бузуқ машина, нобоп қуроллар билан қўлга тушириш мумкинми? Энди вазият бутунлай ўзгарди: жумҳуриятимиз ҳукумати ички ишлар органларини зарур техника, транспорт воситалари билан таъминлашга жиддий эътибор бермоқда. Жумҳурият Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра бизга катта миқдорда (валюта ҳисобида ҳам) ёрдам кўрсатилмоқда. Такомиллашган техникалар сотиб олиш учун чет эллардаги фирмалар билан шартномалар тузмоқдамиз. Яқинда ана шу техникаларнинг катта партияси етиб келди. Ишончимиз комилки, бундан буён биз жиноятчилик олами қаршисида довдираб қолмаймиз, унга ўзини ўнглаб ололмайдиган даражада зарба берамиз.

— СССР Ички ишлар вазирлиги ходимларидан бири қандайдир йиғилишда уюшган жиноятчилик Ўзбекистонга кўчиб ўтди, деди. Сиз бунга нима дейсиз?

— Албатта, буларнинг ҳаммаси ғирт тўҳмат-иғволардан бошқа нарса эмас, бу гапни айтган одам Ўзбекистондаги ҳақиқий аҳволдан бутунлай бехабар, деб ҳисоблайман. Бизга жиноятчилар Кавказорти жумҳуриятлари ва бошқа жойлардан келишмоқда. Албатта, улар ўзимиздаги «ўғрибоши»лар билан тил топиб олишади, шулар ёрдамида жиноятга қўл уришади. Мен бир нарсага тушунмайман: жумҳуриятимизда яшайдиган ўғрилар гуруҳи ўз халқини ўзлари талаб-шилиб кетаётгани етмагандек, бошқа жумҳуриятлардан келган «ҳамкасб»ларига ҳам талатадилар, баъзи ҳолларда ўз халқи одамларининг қўл-оёғини боғлаб берадилар. Бундан ҳам ошиқ пасткашлик, номардлик бўлмаса керак. Биз четдан келувчи чақирилмаган «меҳмон»ларга қарши аёвсиз кураш эълон қиламиз, уларга маҳаллий ёшларнинг қўшилишига йўл қўймаймиз, ҳар бир қадамларини қаттиқ назорат остига оламиз.

— Ҳурматли вазир, халқ орасида «қонундаги ўғри»ларнинг пичоғи мой устида, уларга ҳеч кимнинг кучи етмайди» деган гаплар юради. Наҳотки, шулар рост бўлса?

— «Қонундаги ўғри»ларнинг бемалол «ҳукмрон»лик қилиб юришларида сиз билан бизнинг, кўпчиликнинг айби бор. Баъзан биринчи навбатда «ўғрибоши»ларга салом берадилар, хушомад қиладилар. Айрим ўғрилар қамоқдан қайтиб келса, табриклагани обрў-эътиборли одамлар боришади, дастурхони устида унга сиҳат-саломатлик тилаб, қадаҳ уриштирадилар. Жуда қизиқ, у ниҳояти бир ўғри бўлса одамларни зор қақшатиб, бировлар ҳисобига яшасаю, яна уни тантана билан кутиб олишса! Яқинда пойтахтда яшайдиган машина ўғриларининг раҳбари суннат тўйи қилди. Ниҳоятда дабдабали ўтган тўйда шаҳарнинг «казо-казо»лари иштирок этишди. Ҳолбуки, тўй эгаси катта-катта тўёна узатаётганларнинг кўпчилигини чув туширган, машиналарини ўғирлаб, суюнчисини ундирган. Илгари ўғриларни халқ назарга илмаган, тўй-маросимларида қатнашмаган, улардан ҳазар қилиб узоқроқ юрган. Бу ҳам руҳий таъсир кўрсатишнинг бир тури. Элдан ажралиб қолган кишилар тўғри йўлни танлашга мажбур бўладилар. Биз ҳам шундай қилишимиз керак. Ўғрининг ўғирлик ошини еб ҳеч ким обрў топмайди... Сиз индамасангиз, биз индамасак, бошқаларнинг иши бўлмаса жиноятчилик олами равнақ топади-да. Одамларнинг лоқайдлиги шу даражага етдики, мол-мулкларини ўғирлаган ўғрилар, даҳшатли шартлари билан довдиратган рэкетчилар тўғрисида ички ишлар органларига хабар қилмайдилар.

— Эҳтимол, улар милиция ҳимоясига ишонишмас?

— Фидокорлик бўлмаса жиноятчилик томирини қуритиш қийин. Албатта, биз аҳоли ҳавфсизлигини таъминлашнинг янги ва жуда самарали усулларига эгамиз, ҳавотирга тушишнинг ҳожати йўқ. Кейинги пайтда ички ишлар органларига аризалар келиши кўпайди. Натижада юзлаб рэкетчилар қўлга тушди. Демак, жамоатчилик билан мустаҳкам алоқа жуда зарур.

— Бизнингча, ички ишлар органлари ходимлари, милиционерларнинг обрў-эътиборини тиклаш, уларнинг ижтимоий ҳимояланишларини таъминлаш зарурга ўхшайди. Шундай қилиш кераккки, одамлар милиционерлар ҳимоясига астойдил ишонишсин, жиноятлар ҳақида иккиланмасдан хабар берадиган бўлишсин.

— Ўзингиз биласиз, жамиятимизда иллатлар кўп. Ана шу иллатлар ички ишлар органларини ҳам четлаб ўтгани йўқ. Уларда ошна-оғайничилик авж олди, милицияга тасодифий кишилар кириб қолди. Қатъий қилиб айтмоқчиман: ички ишлар органлари нопок кишилардан бутунлай тозаланади, қасамёдга содиқлик таъминланади, энг муҳими — мустаҳкам интизом ўрнатилади.

Жиноятчиликка қарши курашда ички ишлар органларининг беқиёс хизматларидан кўз юмиш асло мумкин эмас. Улар ўз ҳаётларини таҳлика остига қўйиб, ашаддий жиноятчилар билан юзма-юз бўлмоқдалар, халқ осойишталиги йўлида қурбон бўлмоқдалар. Лекин шу пайтгача бирор милиционер вазифам оғир, ўз ҳаётимдан қўрқаман, деб ариза кўтариб келгани йўқ. Нима учун ана шундай фидокор милиционерларимиз тўғрисида ёзишимиз мумкин эмас. Улар бизда жуда кўп. Ёмонлаш, ўргатиш ҳамманинг қўлидан келади. Бизга эса руҳий мадад, халқимизнинг қўллаб-қувватлаши керак.

— Ўзбекистон мустақил демократик давлат бўлди. Сизнингча жиноятчиларни жазолашда ўзимизнинг қадимги шарқ усулларидан фойдаланиш мумкинми?

— Сиз тан жазоси беришни назарда тутаётган бўлсангиз керак? Йўқ, мен бунга қаршиман. Жиноятчининг жиноятини фақат суд аниқлаб, жазо белгилайди. Масалан, ўғирликда гумон қилиб ушланган кишининг қўли кесилди, дейлик. Кейин унинг мутлақо айбсизлиги тасдиқланади. Ноҳақ жазога дучор бўлганлар оқланяпти-ку. Лекин оқланган «ўғри»нинг кесилган қўлини қайта ёпиштириш, унга тўлиқ меҳнат қилиш имкониятини қайтариб бериш мумкинми? Менимча бундай жазолар инсонпарварлик талабларига жавоб бермайди. Биз шунга эришишимиз кераккки, жиноятга қўл урган одам бир умр афсусланиб юрсин, бу кўчага иккинчи қадам босмасин. Албатта, ёмон таъсирларга берилган кишиларни тарбиялаш қийин кўчади. Аммо тарбиялашдан, уларга ижобий таъсир ўтказишдан эринмаслик лозим. Мен шу ўринда тарбияни биринчи навбатда оиладан бошлаш кераклигини таъкидлаб ўтмоқчиман. Оила соғлом бўлса — жамият ҳам соғлом бўлади. Бундан ташқари ота-боболаримизнинг ибратли тарбиявий усулларидан нега фойдаланмаймиз? Нима учун ёшларимизнинг ғарб видеофильмларига қизиқишларига бефарқ қараймиз? Бунақа саволларнинг яна бир талайини қалаштириб ташлаш мумкин. Жавоби эса битта: ҳаммамиз лоқайдлик тўрига ўралиб қолганмиз, шаҳар ва қишлоқларда ёшлар маънавий озиқ оладиган масканлар кам, ўрта, ўрта — махсус ва олий билимгоҳлардаги тарбиявий жараён «хўжакўрсин»га назорат қилинади. Шунинг учун ҳам «Пулдор ёки муттаҳам бўлсанг — даврон сеники», деган ярамас ақида ҳукм суриб келяпти. Энди эскича қарашларга чек қўйиш керак. Бу борада жумҳуриятимиз ҳукумати ва Президенти катта савоб ишларни амалга оширмоқдалар. И. А. Каримов туркистонлик ўзбекларнинг Тошкентда бўлиб ўтган учрашувида сўзлаган нутқида таъкидлаб ўтганидек, биз ҳаммамиз, аввалламбор ўз халқимиз, ўз миллатимиз бир тан бир жон бўлиб, ҳамжиҳатликда курашишимиз, меҳнат қилишимиз зарур. Мустақил Ўзбекистонда яшаётган ҳар бир фуқаро, у қайси миллатга мансублигидан қатъий назар, шарқона одоб ва маданиятни эгаллаши шарт. Эҳтимол, вақти келиб, магазин ва дўконларимизга қулф урилмас, ўғрилар элга аралаша олмай, афсусланиб юришар, қизларимиз, йигитларимиз шарқона одоб-маданиятларни эгаллашар, оғир жиноятлар умуман бўлмас... Шундай кунлар келишига астойдил ишонаман. Ўзбекистонда амалга оширилаётган ҳайрли ишлар бундан далолат бериб турибди.

— Янги вазир сифатида ички ишлар органлари фаолиятини ёритишга бирор ўзгартиш киритмоқчимисиз?

— Телевидение орқали берилаётган «Ўзбекистон ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади» кўрсатувлари мени қониқтирмайди. Нуқул рақамларни санаб ўтишади. Бундан фойда йўқ. Биз бу кўрсатувлардан милиция обрўйини ошириш, уларнинг ибратли ишларини тарғиб қилиш, фош этилган жиноятлар хусусида мулоҳаза юритишда фойдаланишимиз керак. Ҳозир одамлар ҳовли-жойларини баланд деворлар билан ўраб, деразаларига темир панжаралар ўрнатмоқдалар. Шулар ҳақида ўйласам, кўнглим негадир хижил бўлади, елкамдаги масъулиятнинг нақадар оғирлигини ҳис этаман.

— Сиз мустақил Ўзбекистон аҳолиси осойишталигини сақлаш ва жиноятчиликка қарши курашда қайси усулларга, тажрибаларга таянасиз?

— Мен милициянинг энг қуйи поғонасидан етишиб чиққанман. Бундан буёнги фаолиятимда йиллар давомида тўпланган тажрибамга суяниб ишлайман, дастлабки тадбирларни ўз касбига садоқатли кишиларни танлаш, жой-жойига қўйиш, тарбиялаш ҳамда уларга шарт-шароитлар яратиб беришдан бошлайман. Одамларнинг ички ишлар органлари ходимларига умид-ишонч билан қарашларига эришиш учун курашаман. Қуйидаги сўзларимни ҳам қўшиб қўйинг: мен ички ишлар органлари ва жамиятимиздаги қинғир ишларга мойил кишиларни инсофга, ҳалолликка чақираман. Биз бундай кишиларга қарши муросасиз кураш эълон қилдик, халқ ҳисобига кун кўраётган текинхўрлар кимлигини яхши биламиз, бундан буён уларнинг қилмишларига тоқат қилиб туролмаймиз. Акс ҳолда халқнинг сабр-тоқати тугаши мумкин.

— Ҳурматли вазир, халқ тили учида турган гапларни айтдингиз. Оғир ва шарафли вазифаларни бажаришда сизга ва барча ички ишлар органлари ходимларига муваффақият тилаймиз.

— Ташаккур...

Суҳбатни
Эсон ҚОСИМОВ ва Раҳмонали АКБАРАЛИЕВлар ёзиб олишди.

ЎЗБЕКИСТОН—ҲИНДИСТОН: ЯНГИ ҚЎШМА КОРХОНАЛАР

«САМАНДАР»— ЎТДА ЁНМАС ДЕГАНИ

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигини мустаҳкамлаш учун аввало унинг иқтисодий қудратини ошириш лозимлиги ҳеч кимга сир эмас. Бунинг учун ташқи иқтисодий алоқаларни янада ривожлантириш, хорижий кордононлар иштирокидаги қўшма корхоналар фаолиятини кенг йўлга қўйиш катта аҳамиятга эга. Кейинги пайтларда республикада бир қанча ана шундай корхоналар таъсис этилмоқда. Улар иқтисодиётимиз равнақига баҳоли қудрат ҳисса қўшажакларига умид боғланмоқда. Ана шундай корхоналардан бири — «Самандар» Ўзбекистон—Ҳиндистон қўшма корхонасидир. Биз унинг бош директори М. А. Каримова билан суҳбатда бўлдик.

— Мухтабар Абдулхаевна, аввало, сиз раҳбарлик қилаётган мазкур қўшма корхонанинг ўз олдига қўйган мақсадлари ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Қўшма корхонамиз Ўзбекистон ва Ҳиндистон халқлари орасидаги азалий дўстлик алоқаларини мустаҳкамлаш ишига имкон қадар ҳисса қўшиш, асрлар мобайнида давом этиб келаётган маданий, иқтисодий алоқаларимиз кўламини янада кенгайтириш ва ривожлантириш учун хизмат қилишни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Бунинг учун ҳар ойда бир марта чиқадиган «Фильмs» реклама-ахборот ойномасини чоп этиш, турли хил бошқа реклама-ахборот материалларини босмадан чиқариш, ёдгорлик буюмлари тайёрлаш, бадиий, ҳужжатли, илмий-оммабоп фильмларни суратга олиб, ўзаро алмашиш, кино ва видеофильмлар прокатини йўлга қўйиш, ўзаро савдо-сотиқ ишларини ривожлантиришни режалаштирганмиз. Бундан ташқари ҳам республикамизда, ҳам Ҳиндистонда етакчи ўзбек ва ҳинд санъаткорлари иштирокида театрлаштирилган катта томошалар уюштириш ниятидамиз.

— Бу борада мазкур қўшма корхонани таъсис этган муассисларнинг ҳам озми-кўпми ҳиссаси бордир?

— Албатта. «Самандар» муассислари — Ўзбекистон журналистлар уюшмаси бошқаруви (раиси Л. Кабиров), «Узбеккоопвнешторг» ташқи иқтисодий алоқалар бўйича кооператив хўжалик ҳисобидаги бирлашмаси (бош директори А. Э. Зиёев) ҳамда Ҳиндистоннинг «Феникс Оверсиз Лимитед» фирмаси (фирманинг минтақадаги вакили жаноб Сурендра Сингх) бизнинг оёққа туриб олишимиз, чинакамига фаолият бошлашимиз учун қўлларидан келган ёрдамни аяшмаяпти. Улар корхонамиз истиқболига ишонч билан қарамоқдалар ва биз бу ишончни албатта оқлаймиз деган умиддаман.

— Юқорида сиз «Фильмs» номли ойнома ҳам чоп этамиз дедингиз. Шу ойнома ҳақида батафсилроқ тўхталсангиз.

— «Фильмs» — тўрт босма тобоқ ҳажмида чиқариладиган рангли безакли оммабоп ойнома сифатида чоп этилади ва 1992 йилнинг январь ойидан унинг дастлабки сонлари муштарий қўлига бориб тегади. Ойнома ҳинд киноси ва унинг ижодкорлари ҳақида муфассал маълумотлар, қизиқарли материаллар эълон қилиш билан бирга, ўзбек кинематографияси вакиллари ва уларнинг асарлари тўғрисида ўқимишли мақолалар ҳам бериб боради. Мазкур ойнома нафақат Ўзбекистонда, балки Ўрта Осиёнинг бошқа республикалари ва Қозоғистонда ҳам савдога чиқарилишини назарда тутган ҳолда ушбу минтақалар киносанъатига оид материалларни ҳам чоп этишни режалаштирмоқда. Шунингдек, ойнома фақат экран санъатига хос мақолалар билан чекланиб қолмай муштарийларнинг маданий ҳордиқ чиқариши учун хизмат қиладиган бошқа кўпгина материаллар ҳам бериб боради. «Фильмs» саҳифаларида чет эл фирмалари ва маҳаллий корхоналар тақдим этаётган маҳсулотлар рекламасига ҳам кенг ўрин берилади. Ойноманинг беш республика ва қисман Ҳиндистонда тарқалишини ҳисобга олинса, реклама берувчилар бундан анча манфаатдор эканликлари ўз-ўзидан равшан бўлиб қолади.

— Айтингчи, мавзуларни ёритиш борасида «Фильмs» сиз муҳаррирлик қилиб келаётган «Кино» ойномаси билан рақобатлашиб қолмайдими?

— Йўқ, асло. Кинофильмлар прокати республика идорасининг нашри бўлмиш «Кино»нинг ўз олдига қўйган мақсадлари ва вазифалари анча бошқачароқ. У кўпроқ мамлакат ва хусусан республика экранларига чиқарилаётган фильмларни тарғиб қилади. «Фильмs» эса аксарият диққат-эътиборни Ўзбекистон ва Ҳиндистон киносанъатига қаратади. Қолаверса янги нашрдан фарқли ўлароқ «Кино» ойномаси бошқа соҳаларга оид рекламаларни чоп этмайди. Икки ойнома ўртасида бошқа тафовутлар ҳам мавжуд. Ўйлайманки, кейинчалик муштарийларнинг ўзлари бунинг шоҳиди бўладилар.

— Иқтисодиётимиз анчайин мураккаб жараённи босиб ўтаётган ҳозирги вазиятда янги қўшма корхона ташкил этиш ғоят мушкул иш, албатта. Бу йўлда тўқнаш келишингиз мумкин бўлган қийинчиликлардан чўчимайсизми?

— Саволингизга «йўқ» деб жавоб бериш сохта қаҳрамонлик бўлур эди. Чиндан ҳам қийинчиликлар талайгина. Лекин бу соҳада анча салмоқли тажрибага эга бўлган муассисларимиз бизга камарбаста бўлиб, далда бериб туришибди. Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримовнинг яқинда Ҳиндистонда бўлиб, бу мамлакат билан алоқаларимизнинг янги ривожланиш босқичига мустаҳкам замин яратиб келганлиги эса фаолиятимиз истиқболига янада ишонч билан қараш учун асос бўла олади. Республикамиз раҳбарининг айнан шу сафари туфайли ҳам бизнинг қўшма корхона дунё юзини кўрди десам муболаға бўлмас. Ўйлайманки, мустақил Ўзбекистон ўз иқтисодий мавқеини мустаҳкамлай борган сари «Самандар» дуч келиши мумкин бўлган қийинчиликлар кўлами ҳам камая боради.

— Айтмоқчи, нима учун қўшма корхонага «Самандар» деб ном қўйилган?

— Шарқ афсоналарига қараганда оловда туғилиб, чўғлар устида улғайгани учун ўтда ёнмай, ҳеч бир машаққатдан чўчимай, эзгу мақсадларни амалга ошириш умидида мангу яшовчи Самандар исмли жонзот ўтган экан. Бизнинг корхонамиз ҳам мамлакатда сиёсий эҳтирослар жунбушга келган оловли йилларда ташкил қилинди, мустақиллик эълон қилиниб иқтисодий юксалиш чўғлари энди ўт олиш арафасида турган заминда иш бошлаяпмиз, кейинчалик рақобат алангасида ёниб кетмай, ўзимиз кўзлаган режаларни муваффақиятли амалга ошириш орзусидамиз. Шунинг учун ҳам, қўшма корхона номини яхши ният билан «Самандар» деб атадик.

— Яхши ният — ёрти мол, дейишади. Кўзлаган барча орзуларингизга етишишингизга тилакдошмиз.

— Раҳмат.

Суҳбатдош Ш. ОБИДОВА.

● Суратда: «Самандар» қўшма корхонасининг мутасаддилари.
Сураткаш В. ТЎРАЕВ.

1991 йил — Алишер Навоий йили

ШУНДАЙ даҳо ижодкорлар борки, улар яратган асарларни миллионларнинг қалб мулки, маънавиятимиз хазинасининг жавоҳирлари сифатида қадрлаймиз. Даврлар ўтади, улар таъсирида юзлаб нурли истеъдодлар камол топиб буюклик чўққисини забт этадилар. Ўз навбатида бу буюклар даҳо ижодкорларни ўзларининг устозлари деб биладилар. Ҳайратланарлиси шундаки, ана шу устозлик ва шогирдлик муносабатларига ҳатто улар яшаган давр оралиғидаги юзлаб йиллар ҳам моне бўла олмайди. Айниқса, Алишер Навоий ва Ойбек фаолиятлари мисолида ушбу ҳолни кўришимиз мумкин. Бу икки ижодкорни устоз ва шогирд деб аташ бир қарашда эриш туюлиши табиий. Аммо Ойбекнинг нозик кечинмалар силсиласи сингдирилган шеърлари билан танишар эканмиз, ҳазрат Алишер Навоийнинг жозибадор ва улкан маъно салмоғига эга бўлган сатрларининг таъсирини яққол ҳис қиламиз.

Ойбек «Таржимаи ҳоли»да бобоси уни етти ёшида эски усулдаги мактабга олиб борганлигини, у ерда илк бор Алишер Навоий ва Сўфи Оллоёр, Ҳофиз ва Бедил асарлари билан танишганлигини эслайди. Шундан бошлаб Навоий сиймоси ва ижоди Ойбек учун туганмас илҳом манбаи бўлиб қолди. У буюк бобомизнинг ижод сарчашмаларидан илҳомланди ва ўзига хос шеърий ифодалар, бетакрор тасвирий воситалар, сиқиқ ибораларда улкан маънодорликка эришиш сирларини ўрганди. Навоий даҳосига бўлган чексиз ҳурмати ҳамда миннатдорлик туйғуларини қатор асарларида ифодалашни ҳам ўз олдига мақсад қилиб қўйди. Шу билан бирга Навоий ҳақида турли қарама-қарши фикрлар ҳукмрон бўлган қатағонли 30-йиллардаёқ у биринчилардан бўлиб, юксак илмий савиядаги қатор мақолалар ёзди. Навоий ҳаёти ва ижодига бағишланган бу тадқиқотлар ҳозирда ҳам ўз қимматини йўқотгани йўқ. «Алишернинг ёшлиги» қиссасини, «Навоий» романи, «Гули ва Навоий» достонларини ёзиб, даҳо ижодкорнинг ёрқин сиймосини маҳорат билан гавдалантириб берди. Айниқса, «Навоий» романи бу борада тикланган муносиб ҳайкал бўлди десак, хато қилмаймиз.

Ойбекнинг Навоий ижодига муттасил мурожаат қилганлиги бежиз эмас эди. У 30-йиллардаёқ Навоий ижодининг нафақат Шарқ адабиётида, балки жаҳон адабиётидаги беқиёс мавқеини теран англаган, ушбу холни ўз асарларида атрофлича талқин этишни кўзлаганди. Маълумки, Ойбек «Навоий ҳақида» номли илк мақоласини 1936 йилда ёзган эди. «Гули ва Навоий» достони эса 1968 йилда нашр қилинди. Ана шу ўттиз йилдан ортиқроқ вақт давомида Навоий сиймоси Ойбекнинг деярли минг йиллик адабиётимиз тарихини қамраб олган илмий тадқиқотларида, салмоқдор ва маънодор насрий асарларида, нозик фалсафий мушоҳадаларга бой шеърларида ўз аксини топди. Уларни атрофлича таҳлил этиш эса келгусида кўплаб улкан тадқиқотларни талаб қилади.

Маълумки, Ойбек ижодида шеърият катта ўрин эгаллайди. Ҳатто оғир хасталик йилларида ҳам ижод қилишдан тўхтамаган ижодкор доимо минглаб китобхонлар олдидаги улкан масъулиятни чуқур англаган ҳолда қалам тебратди. Бу ҳақда Ойбек «Навоий» романини қандай ёздим» мақоласида **«...асар яратиш каби мушкул, оғир иш дунёда йўқдир, дейман... Чуқур ҳис этиш, қалбнинг зўр ҳаяжони, ўткир фикр, фаҳм, ажойиб илҳом... билмадим, яна ва яна кўп хислатлар керак»**, — дея эътироф этади. Дарҳақиқат, Ойбек асарлари билан танишар эканмиз, унинг ўзи юқорида айтилган хислатларга эга ижодкор бўлганлигини янада кўпроқ ҳис қиламиз. Асарларидаги жозибадорлик, чуқур фалсафий мушоҳада, содда ифодавийликка яширинган маънодорликнинг сири ҳам аввало шундадир. Қолаверса, Ойбек шеърий мукаммалликнинг юксак намунасини илк бор Навоий ижодида кўриб ундан кўпроқ баҳраманд бўлишга, ўрганишга интилди. Бу йўлдаги барча машаққатли меҳнатга бардош берди. Шунинг учун:

Тарих сўқмоқлари изимдан чўтир,
Ҳар бир хок шивирлар: «Бир лаҳза ўтир...»
«Қушлар тили» пири — юракда тилак,
Излаймен марварид — қўлимда элак, —

дея Навоийнинг қуш тили каби нафис ва гўзал шеъриятини ҳамда аждодларимиз тарихини ўрганишни марварид излашдаги машаққатли меҳнатга қиёслайди.

Ойбек Навоий шеъриятининг мўъжизакор қудрати сирларини қуйидагича изоҳлайди: **«Навоийда сўз юқори нарсаларга ишорат қилиши керак. Мумкин қадар ҳар сўз ўз маъносидан чиқарилиб, янги маънога кўчирилади.**

Навоий метафора ва ўхшатишларида нарсаларнинг ташқи мушоҳадаларигагина эмас, кўпроқ нарсалар-ҳодисалар, картиналар орасидаги ички мушобаҳадалар, боғланишлар, муносабатларга зўр аҳамият беради. Бунинг натижасида янги поэтик бирикмалар, янги поэтик мажозлар яратади, бадиий воситалари хазинасини бойитади, шеърнинг образлилигини қуюқлаштиради». Аммо Ойбек Навоий ижодини ўрганиш билангина чекланиб қолмасдан уни даҳолик даражасига олиб чиққан бирламчи манбалар билан ҳам атрофлича танишди. Ҳозирги адабиётимиз тарихи дарсликларининг «оқсайдиган» жиҳатларидан бири ҳам шундаки, уларда исломнинг келиб чиқиш тарихи, тасаввуф таълимоти, Низомий ва Деҳлавий, Мансур Халлож ва Бастомий, Фаридиддин Аттор ва Жалолиддин Румий, Аҳмад Яссавий ва Имом Ғаззолий, Лутфий ва Жомий ҳақидаги маълумотлар деярли йўқ. Бу ўринда уларнинг кўпчилиги форс-тожик адабиёти намояндалари бўлганлиги сабабли дарсликларга киритилмаган деган фикр билдирилиши мумкин. Аммо дарсликлардаги ушбу манбаларни чуқурлаштирмасдан Навоий ижодини тўлиқ тушуниш ва таҳлил этиш асло мумкин эмас. Иккинчидан, ҳозирги адабиётимизда арузда ижод қилувчи ижодкорларнинг тақчиллигини ҳам шу сабаб билан изоҳлаш мумкин. Адабиётимиз тарихини ўқитишнинг яхши эмаслиги, дарсликларимизнинг «ўлда-жўлда» ҳолатда эканлиги минг йилдан бери авлоддан авлодга анъана бўлиб келаётган арузнинг мавқеи йўқолиб кетишига олиб келди. Ҳозирда арузда ёзилган баъзи шеърларни кўриб, хурсанд бўлишни ҳам, қайғуришни ҳам билолмай ҳайратдан ёқа ушлаймиз ва бой маданий меросимизнинг улкан жавоҳиридан ажралаётганимизни янада яққолроқ ҳис қиламиз.

«ЭЙ СЎЗ, НЕ БАЛО АЖАБ ГУҲАРСЕН...»

Ойбек Навоийни чуқур англамоқ учун биринчи навбатда юқорида қайд этилган илк манбалар: қадимги ёдгорликлар, тасаввуф таълимоти, қолаверса, араб ва форс-тожик адабиёти классиклари ижодини қунт билан ўрганди. Бу уни Навоий маҳорати сирларидан воқиф қилиш билан бирга бир қатор асарларининг яратилишига ҳам туртки бўлди.

Навоийнинг «Хазойин ул-маоний» лирик куллиётидан ўрин олган:

Ёшунғон эмиш қаро булутға моҳим,
Гардунни совурмоғлиғ эрур дилхоҳим.
Кирмиш қаро туфроққа қуёшдек шоҳим,
Невчун қаро қилмасун қуёшни оҳим?! —

тарзидаги ҳар бир сатри тазод усулидан иборат рубоий таронаси ифода соддалиги, фожиавийликнинг таъсирчан шаклда ифодаланганлиги билан ажралиб туради. Шоир сифатлаш ва оҳанг товланишларидан фойдаланган ҳолда тасвирда сиқиқликка ва маънодорликка эришади. Сатрлардаги «қаро» сифатлашининг такрори эса мотам тимсоли бўлган бу рангни янада қуюқлаштиради. Натижада ушбу ранг доираси мисрадан мисрага кенгайиб боради ва мотам либосига бурканган лирик қаҳрамон зулматли борлиқ билан бирлашиб кетади гўё... Унинг еру кўкни титратаётган фарёдигина қулоққа чалинади. Навоийнинг санъаткорлик маҳорати шундаки, ана шу оҳангни мисраларга жойламоқ учун ҳар бирининг таркибида «оҳ» товуши бўлган қофиядош сўзлардан фойдаланади. Лирик қаҳрамоннинг сўнгсиз изтироблари «қаро булут» ва «моҳ», «қаро туфроқ» ва «қуёшдек шоҳ», «қуёш» ва «оҳ» ўртасидаги қаршилантиришни янада кучайтиради. Навоий ана шу ифода юксаклигига аввало Шарқ адабиёти анъаналарини қунт билан ўрганиш натижасида эришди. Айниқса, Лутфийнинг:

Кўкарди чаман, гулузорим қани?
Зиҳи сарви бўйлуқ нигорим қани?
Топибдур бу кун васли гул андалиб,
Дориғо, менинг навбаҳорим қани? —

сатрлари Навоийнинг юқоридаги рубоийсининг ёзилишига сабаб бўлганлиги шубҳасиздир. Навоий устози Лутфийнинг гўзал ва бетакрор мисралари таъсирида юқори бадиий савиядаги қатор шеърларни яратди. Ойбек ҳам «Алишернинг ёшлиги» қиссасида тўрт ёшлар чамасидаги Алишернинг отаси Ғиёсиддин Кичкина уюштирган зиёфатларнинг бирида Лутфийнинг юқоридаги сатрларини меҳмонларга қироат билан ўқиб берганлигини ва барчанинг олқишини олганлигини тасвирлайди.

ОЙБЕК ижодида Лутфий ва Навоий асарлари таъсирида яратилган, нафис туйғулар мавжланиб турган мисраларни кўплаб учратиш мумкин. Унинг урушнинг оғир йилларида ёзилган қуйидаги тўртлигида биз юқорида тилга олган Лутфий ва Навоий рубоийларининг таъсири яққол кўзга ташланади:

Бехосдан узилган шода дур каби
Тўкилди умиднинг рангли барглари.
Осилди бир онда қўллар мадорсиз,
Ер қочди, қорайди қуёш зарлари...

Ушбу сатрларда Ойбек устоз ижодкорлар тасвиридаги фожиавий ҳолатдан ўзига хос йўсинда ижодий фойдаланади. Лутфийда маҳбубаси йироқда бўлган ошиқнинг қайғули ўйлари, Навоийда севимли маҳбубасидан мангуга жудо бўлган лирик қаҳрамоннинг изтиробли ҳолати Ойбек мисраларида бутунлай ўзгача талқинини топади. Бу тасвир учун энди ҳар қандай ўткир қалам, ғамгин оҳанг ва ранг ожиз... Чунки шеър қаҳрамони она — ягона фарзандидан жудо бўлган. Ойбекнинг маҳорати шундаки, Лутфий ва Навоий сингари шеърдаги драматизм, фожиавий ҳолат таъсирчанлигини таъминлаш учун энг ихчам шакл — тўртликдан фойдаланади. Тасвирни ихчамлаштириш мақсадида қорахат олган онанинг лаҳзалик ҳолатини мусаввирона нигоҳ билан илғаб, теран шоирлик истеъдоди билан мисраларга муҳрлайди. Ойбек сатрларида Навоийдаги «қаро» сифатлаши қўлланилмаган бўлса ҳам жисму жаҳони зимистонга айланиб, беҳуш йиқилган она ҳолати бор тафсилотлари билан ифодасини топади. Бу ўринда «ер қочди», «қорайди» сўзларни ёндош келтириш, яъни бир-бирига ўхшаш сўзларни мисра ичида келтириш санъати бўлган ёндош музоараа айниқса, ўринли қўлланган. Шу билан бирга Навоийдаги «моҳнинг қаро булутға», «қуёшдек шоҳнинг қаро туфроққа» кириш фожиаси Ойбекда «бехосдан узилган шода дур», «умиднинг тўкилган рангли барглари»га айланади. Навоий тасвирида Шарқ адабиётидаги анъанавий муболаға усули устунлик қилса, Ойбекда тасвир реаллигига аҳамият берилади ва ўзига хос бўлган салмоқдор маъноли асар майдонга келади. Ойбек билим доирасининг кенглиги, юксак истеъдоди ва сўз санъати олдидаги масъулиятни чуқур ҳис этганлиги бу ўринда катта ёрдам беради. «Эй сўз, не бало ажаб гуҳарсен...» деган Навоий сўзларининг маъносини теран англагани ҳолда қалам тебратганлиги Ойбек асарлари қимматини янада юксалликка олиб чиқди.

Акбарали САБИРДИНОВ,
адабиётшунос.

АЙЁМ БИЛАН ҚУТЛАШДИ

Барча ишларга бош-қош бўлиб турувчи, қишлоқ аҳлининг доимий маслаҳатчилари, пиру бадавлат оила соҳиблари Исоқ ота ва Саври аяларни Чинор қишлоғида ҳамма танийди, кўпчилик ҳурмат қилади. Беш ўғил ва беш қизни тарбиялаб вояга етказган, уйли-жойли қилган ота-она ҳозир қарилик гаштини суришяпти.

Куни кеча ушбу табаррук инсонларни қишлоқ аҳли табриклади. Тўпланганлар 90 ёшли Исоқ ота ва 80 ёшли Саври аяга эзгу тилаклар билдирдилар.

З. ЕРМАТОВА,
Ангрен шаҳри.

БУЛАР ҲАҚИДА КАМ ЁЗИЛАДИ

ҲАММАГА БИРДЕК

Хумора Иноқова дастлаб пойтахтдаги музика асбоблари корхонасида, кейинчалик 1972 йилдан бошлаб шаҳардаги 33-алоқа бўлимида оператор бўлиб ишлади. У чаққонлиги, ҳамкасбларига бўлган эътибори, хизмат жараёнларини тез бажариши ва ўта камтарлиги билан иш жойида ҳурмат қозонди.

Ўз соҳасида бир неча йиллар давомида бой тажриба орттиргач, уни бошлиқ ўринбосари қилиб кўтаришди. 15 йилдирки, у алоқа бўлимида бошлиқ, ҳар куни неча ўнлаб ҳужжатларни расмийлаштиради. Турли кишиларни қабул қилади. Лекин қачон қараманг, ўша юмшоқ муомала, чеҳрасида ўша табассум.

Жонкуяр бу аёл ишлаётган 83-алоқа бўлими журналистларга ҳам хизмат кўрсатади. Аксарият ижодкорлар қалам ҳақларининг почта жўнатма қоғози шу жойда жамланади. Алоқа бўлими бошлиғи улардан эгаларини ўз вақтида хабардор қилишга интилади. Неча бора унинг жон куйдириб муҳарририятлардан қалам ҳақи эгасини қидириб юрганлигига гувоҳ бўлганман.

Х. Иноқова билан касби ҳақида сўзлашар эканман, ундан:

— Ишингиздан хурсандмисиз? — дея сўрадим.

— Мен касбимни жуда севаман, — деди у.

— Мушкул томонлари ҳам борми?

— Албатта. Ҳар бир ишнинг ўзига яраша қийинчилиги ҳам бўлади. Ҳар куни қабул қилиб олинадиган посилкалар ва телеграммаларнинг ўзига яраша масъулияти бор.

Бошлиқ ана шу жавобгарликни чин дилдан ҳис этади. Шунинг учун ҳам кўп йиллардан бери бурчини яхши бажариб келмоқда. Алоқа бўлимига мурожаат қилувчилар Х. Иноқованинг тезкорлиги ва ширинзабонлигидан айниқса, мамнунлар.

Алоқачи ходима фақат уйдаги ва иш жойидаги хизмат юмушлари билангина ўралашиб қолмайди. У бўш вақт топиб рўзнома, мажаллаларни, касбига оид рисолаларни ўқиб боради. Вақти-вақти билан соҳаси бўйича малака ошириш курсларида билим олаётганлиги ҳам унга катта ёрдам бермоқда.

Хизматда ҳаммага бирдек меҳрибон Хумора Иноқовани тинглар эканман, ўз касбига меҳр қўйган бу ходимага нисбатан менда чуқур ҳурмат туйғуси уйғонди. Унинг гоҳ алоқа бўлимида, гоҳ рўзномалар биносининг кираверишида саҳнида елиб-югуриб, сизларда «палончи ишлайдиларми, кириб қалам ҳақларини олсинлар», «айтинг-чи, сизларда шунақа исм-шарифли киши бормилар? почтага тушсинлар...» деяётган қиёфада кўраман. Серғайрат ва меҳрибон бу аёлни ҳамма ҳурмат қилишининг моҳияти мен учун янада равшанлашади.

Д. ИЗАТИЛЛАЕВА.

БИЛИМЛАР КУНИ САБОҒИ

БИРИНЧИ ҚЎНҒИРОҚДАН КЕЙИНГИ ЎЙЛАР

БУ ЙИЛГИ билимлар байрами мактабларда ўзгача файзли бўлди. Болаларнинг шодиёналарига Мустақиллик байрами, синфхоналарда эса Навоийнинг табаррук номлари билан боғлиқ сабоқларга уланиб кетди. Ҳеч қайси ўқув йилининг бошланиши мазкур Навоий йилидагидек, Мустақиллик эълон қилинган тарихий йилдагидек ўтмаганди. Биринчи сабоқ — Навоий дарси ҳар бир муаллимга катта масъулият юклади.

Ўзини, халқини ҳурматлаган, Навоий йилини ғурур, эътиқод санаси деб ҳисоблаган муаллимлар албатта, бу дарслардан катта маҳорат билан фойдалана олдилар. Бироқ, биз муаллимлар орасида ҳали ҳам ғафлат уйқусида ётган, берилаётган имкониятлардан унумли фойдаланмай, ҳамон бир қолипда дарс ўтаётганлар ҳам талайгина. Бундайлар бир ўзигагина эмас, балки жамият учун ҳам маънавий зиён келтиришлари аниқ.

Маълумки, мактабларимиз узоқ йиллар кўп нарсадан жудо бўлди. Шарқнинг кўплаб арбобларини, айниқса, ўтмиш алломаларини диндорликда айблаб, уларнинг кишиларни юксак инсоний фазилатларга даъват этувчи асарларини ўқув дастурларига йўлатмадилар. Аксинча, Оврўпа маданияти вакиллари (у ҳам бўлса тор доирада) қалаштириб ташланди. Ҳатто тарбиявий ишларни йўлга қўйишда уч-тўрт нафар олимлар ишларини ибрат қилишиб, дарсликлар «яратилди».

Эндиликда бу ҳолга аста-секинлик билан бўлса-да, барҳам берилмоқда. Мазкур ўқув йилининг илк дарс соати бунинг ёрқин мисолидир. Бобомиз Алишер Навоий таълим-тарбия соҳасида ҳам порлаб, шуъла сочиб турган сиймо эканликларини охирги пайтда чоп этилган адабиётларни мутолаа қилиб яна бир бор ишонч ҳосил қилдим. У кишининг ижод маҳсуллари ҳозирги авлодни энг яхши тарбияга чорлашини ўқувчилар билан Навоий орқали мулоқот қилган кишигина ҳис этиши мумкин. Уни қанча ўргансак шунча оз. Мен Навоий соатларида унинг машҳур «Лисон ут-тайр» («Қуш тили») асаридаги ҳикоятдан фойдаланишга аҳд қилдим. Дарс юқори синфда бўлгани учун мунозара тарзида ўтказишни режалаштирдим. Буларни ёзишдан мақсадим, дарсни ундоқ ўтдим, бундоқ ўтдим деб мақтаниш эмас. Ниятим холис ва ягона, у ҳам Навоий ҳикоятларининг тарбиявий аҳамияти ниҳоятда катталиги ва унинг болалар тарбиясидаги ажойиб восита эканлигини кўрсатишдир. Зеро, бу воситалар маъносига тушуниб қолган муаллимнинг иши енгиллашиб, Навоий ижодига қайта-қайта талпиниб, ўзи қидириб юрган жавоҳирларни топиб олади. «Лисон ут-тайр» китобининг ноширларига минг раҳмат, улар ҳикоятларнинг насрий баёнини ҳам чоп этишган. Бу Навоийни янада яхшироқ талқин этишга имкон беради. Мана ўша биз синфда муҳокама қилган ҳикоятлардан бирининг насрий баёни:

«Бир зўр паҳлавон бўлиб, у ҳунарсизликда ягона эди. Чошгоҳда ўн ботмон, кечқурун ҳам худди шунча овқат ер эди. Бу икки пайт мобайнида яна шунча овқатланиб оларди. У шунчалик кучли эдики, ҳатто маст филга ҳам шикаст етказа оларди. Иттифоқо, ҳаёт ҳодисалари туфайли мамлакатда ҳаробалик юз берди. Шу сабабли у ернинг аҳолиси ўз жойини тарк этиб, ўзга томон кетишга мажбур бўлди. Йўл қийинчиликларидан бехабар паҳлавон ҳам уларга ҳамроҳ бўлди. Йўл узоқ бўлиб, унда баднафс кишилар нафсини тўқ тутадиган обод жойлар йўқ эди.

Таом емаган паҳлавон биринчи кунданоқ ўз ҳолига аза тутишга киришди. Иккинчи кун эса унинг жисмида мадори қолмади. Аммо учинчи кун у бояқиш биёбонда жонини топширишга мажбур бўлди.

Яна икки-уч кун машаққат тортгач, ёш болалар ҳам, ҳатто икки букилган қариялар ҳам сабр-тоқат билан йўлни охирига етказишди ва обод бир манзилга етиб келиб мақсадларига эришди. Паҳлавон эса бу азобга бардош бера олмай, ажал йўлида нобуд бўлди».

Ушбу ҳикоят ҳар қандай бола кўнглида яхши хулқ, сабр, чидам, вақтинчалик йўқчиликка чидаш каби хислатларни пайдо қилади. Ҳикоят юзасидан болалар жуда қизиқ мунозаралар юритдилар. Сир эмас, оилаларда таом пишиб етилмагунча, сабр қилолмай ойисини шошириб қўядиган фарзандлар ҳам бор. Овқат танлайдиган болалар-чи? Маишат, кўп тановвул туфайли беҳаракатлик натижасида хом семириб кетаётган болалар ҳам анчагина. Ҳазрат Навоий ана шундайларга ишора қилиб сабрга, таомни эҳтиёжга кўра танаввул этишга чақиради. Оғир кунлар бошга тушганда чидамли бўлиш зарурлигини маҳорат билан ифода этади. Шунга ўхшаш мунозаралар бўлиб, қўнғироқ чалингани ҳам сезилмай қолди. Навоий дарсларидан сўнг ўзим ҳам, болалар ҳам енгил тортиб, анча маънавий озуқа олгандек бўлдик. Худди шу синфга иккинчи соат кирганимда ўқувчилар баралла «Лисон ут-тайр»дан яна бир ҳикоятни ўқиб беришимни сўрашди. Навоийни ўрганишга бир соатлик дарс етмаслиги, табиий. Лекин ўқувчиларда хоҳиш шундай кучли эдики, беҳосдан ўзим ҳам: «Майли ушбу кун Навоий куни бўлақолсин, ҳикоятларни давом эттирамиз», дедим. Мен ушбудан келиб чиқиб, бир таклифни билдирмоқчиман. Навоийхонлик мактабларда бир кун — унинг 550 йиллик муносабати билан эмас, балки ҳар ойда ўтказилиши керак. Агар бир ўқув йили тўққиз ой бўлса, бу дегани 9 марта Навоий сабоқлари демакдир. Буни фақат адабиёт муаллимлари эмас, балки бутун мактаб жамоаси ўтказсалар айни муддао бўлар эди. Бундай кунларнинг ўтказилиши орқали нафақат дарсларда, балки мактаб саҳналарида, мусиқа кечаларини ҳам ташкил этиш мумкин. Хўш, нима учун юқори синфларда «Чўли ироқ», «Ушшоқ», «Муножот», «Эй сабо» каби ашулаларни тарғиб қилиб бўлмайди? Майли, ижро этиш мумкин бўлмаса, техник воситалардан фойдаланиб, эшитиб завқланиб, бандма-банд унинг маъносини тушунтириш мумкин-ку! Бу ашулаларнинг машҳур ижрочилар томонидан айтилган нусхаларини магнит тасмалари ва пластинкаларда ўқув воситаси сифатида мактабларга тарқатиш зарур. Сир эмас, болалар бу ашулаларни эшитиб, завқлана олмаяптилар. Сабаби, унинг сўзларини биринчидан, тўлиқ тушунмайдилар, иккинчидан, уларни ёшлигиданоқ миллий мусиқага ўргатмаяпмиз. Аксига олиб, тўйга борган ҳофизларимиз ҳам ёшлар ичида классик ашулаларни эмас, қулоқни қоматга келтирувчи енгил-елпи қўшиқларни айтишмоқда. Ахир қўшиқчиларимиз ҳам фидойи бўлиб, ҳадеб тўй-ҳашамга югуравермасдан холис ният билан мактабларга бориб, Навоий, Бобур, Фурқат, Яссавий ҳикматларини куйга солиб ижро этиб берсинлар. Уларга унвонлар бериш чоғида ҳам мактаблардаги фаолиятларини ҳисобга олиш даркор. Тўйга бориб, енгил ашулаларни ижро этаётган машҳур ашулачиларни мен бир оддий муаллим сифатида тарбияга салбий таъсир қилади деб ўйлайман. Ҳа, бу гаплар не чоғли аччиқ бўлса ҳам, келинглар, ҳеч бўлмаса, Навоий йилида ҳақ гапни айтайлик. Ким хафа бўлса, гина-кудрати ўзига ҳавола. Покланиш, ўз-ўзини англаш туйғуларини камол топтиришда курашмоқлик Ўзбекистонни Ватаним деб ҳисоблаган, шу замин фуқароси бўлган ҳар бир кишининг муқаддас бурчидир.

Бахтиёр КАРИМОВ,
муаллим.

ЖАМҒАРМАЛАР БАНКИНИНГ

ЧЕК ДАФТАРЧАЛАРИ ВА ҲИСОБ-КИТОБ ЧЕКЛАРИДАН

сиз қуйидагича фойдаланишингиз мумкин

— саноат моллари учун ҳисоб-китоб қилишингиз, давлат ва ширкат савдо дўконларидан маҳсулотлар харид қилишингиз;

— маиший хизмат, умумий овқатланиш корхоналари ва маҳсулотлар сотувчи турли хил бошқа ташкилотларнинг хизмати учун ёки хизмат кўрсатаётганларнинг ҳақини тўлашингиз;

— самолёт ва бошқа транспортларга патталар сотиб олишингиз мумкин.

Чек ва чек дафтарчасининг эгаси жамғармалар банкининг мамлакатимиздаги хоҳлаган муассасасидан нақд пулни ўзи дафтарчасини кўрсатиб олиши ёки ишонч қоғозини расмийлаштириб бошқа шахс зиммасига юклаши мумкин.

ҲИСОБ-КИТОБ ЧЕКИНИНГ МУДДАТИ — 2 ОЙ.

ЧЕК ДАФТАРЧАСИНИКИ ЭСА — 2 ЙИЛ.

Чек ёки чек дафтарчасини олиб сиз омонат ҳисобингиздаги керакли пулни ишлатган бўласиз.

Ҳисоб-китоб чекларини жамғарма банкида нақд пулга алмаштириб ҳам олишингиз мумкин.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ЖАМҒАРМАЛАР БАНКИ БОШҚАРМАСИ.

«ЭРА» ЖУМҲУРИЯТ ТАЖРИБА-ТИЖОРАТ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ АГЕНТЛИГИ.

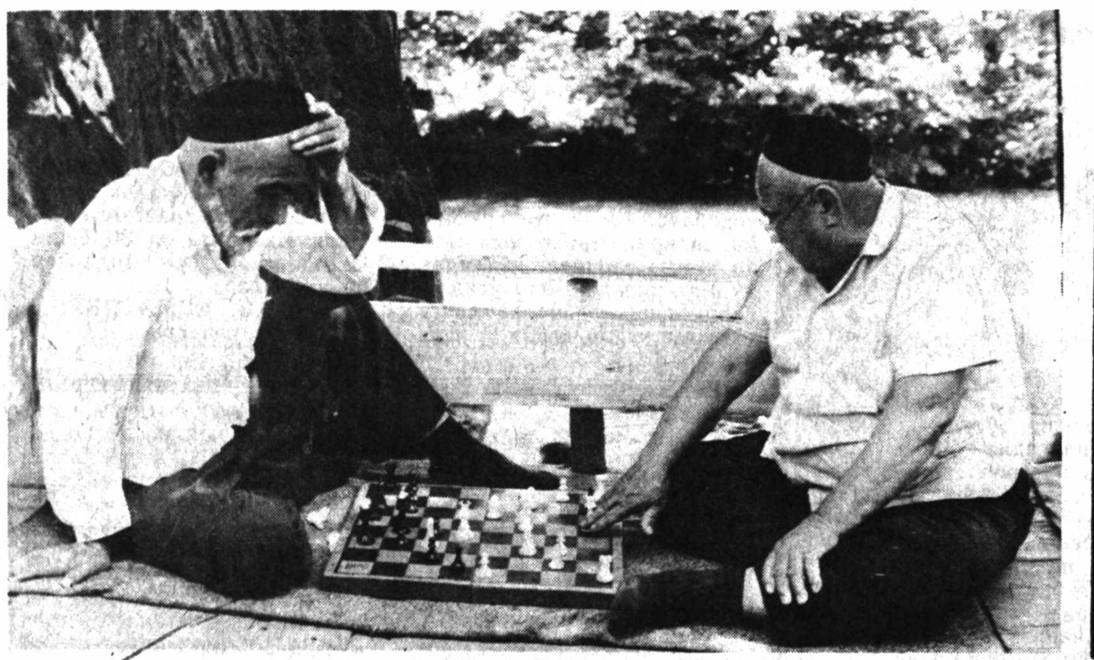

ОТ СУРИБ, ФИЛ УЙНАТИБ...

Тўлқин ЛУТФУЛЛАЕВ сурат-лавҳаси.

Ижодкорларнинг кичик корхонаси

Тошкентда уч ой муқаддам ўз ишини бошлаган ижодий ходимларнинг «Турон» кичик корхонаси фаолият майдонини тобора кенгайтириб, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар турини кўпайтириб, сифатини ошириб бормоқда. У халқ бадиий ҳунармандчилиги жумҳурият савдо-саноат бирлашмаси, «Бахт» ишлаб чиқариш тижорат жамияти ҳамда Ўзбекистон акционерлик иннавацион банки ҳамкорлигида ташкил этилган.

Корхона дастлаб олий ва ўрта махсус билим юртларининг бадиий график бўлимлари, кашшоф ва ўқувчилар саройлари, маданият уйлари қошидаги тўгараклар, ўрта мактаблар учун зарур бўлган тасвирий санъат ва чизмачилик бўйича гипсдан ясалган кўргазмали қуроллар мажмуасини ишлаб чиқаришни ўзлаштирди. Улар буюртмачиларга ва хоҳлаган кишиларга келишилган нархларда сотилмоқда. Кичик корхона ходимлари тузган ва мактабларга тарқатиш режалаштирилган «Нақш муҳаррири» дастури асосида эса ўқувчилар компьютерда нақш безакларининг тасвирини турли, ажойиб, мураккаб жилоли кўринишларини яратишни ўрганишлари, ўз қобилиятлари даражасини синашлари мумкин.

— Биз тайёрлаётган буюмларни ишлаб чиқаришда ёш ҳунармандлар, мусаввирлар, ҳайкалтарошлар ва безакчилар қатнашмоқдалар, — дейди кичик корхона ташкилотчиларидан бири, санъатшунослик номзоди Неъмат Абдуллаев.— Мақсадимиз, ўқув ва маданий-маърифий муассасаларни, мактабдан ташқари тарбия масканларини дўконларда ҳамма вақт ҳам топилавермайдиган тасвирий фаолият билан шуғулланганда асқотадиган ўқув-эстетик тарбия воситалари билан таъминлашдан иборат. Шунинг учун маҳсулотларимиз мундарижасини янада бойитиш ниятимиз бор.

Баҳром ТОЖИЕВ.

ҒАЙРИТАБИИЙ ҲОДИСАЛАР ИЗИДАН

НИКОННИНГ ҚИЛМИШЛАРИ

ТОМСКЛИК нафақахўрлар Валентина Ивановна ва Алексей Ивановичларнинг икки хоналик квартирасига ўзини Никон деб таништирган руҳ жойлашиб олди. Ҳар ҳолда шундай номли ёзув бир марта деворда пайдо бўлди.

Никоннинг феъл-атвори ўта ярамас. Хонадонда ҳеч бир сабабсиз идишлар ва ойналар сина бошлади, буюмлар қаёққадир йўқолиб, ўрнига бегоналари пайдо бўлди, гултуваклар пол билан битта бўлиб, чилпарчин ҳолга келди, мебеллар йиқилаверди. Хонадон соҳибларининг ҳаёт кечиришлари буткул азобга айланди. Никоннинг тўполончилигидан хабар топган маҳаллий журналистлар бу бахтсиз хонадонга ташриф буюрдилар. Кейин эса барча кўрганларини муштарийларга ҳикоя қилиб бердилар. Мақола матбуотда чоп этилганидан кейин Никон ярим йилча тинчланди. Валентина Ивановна ва Алексей Иванович руҳ билан бироз муддатга бўлсада орани очиқ қилиб олдилар.

Лекин вақтинчалик сулҳ тугаб, сирли Никон яна ўзининг ҳатти-ҳаракатини бошлаб юборди. Энди хонадоннинг у ер бу ерида ўт чиқа бошлади. Стол устига солинган клиёнка, пахмоқ сочиқ, ойнадаги пардалар, дорда қурилаётган кўйлаклар, эски рўзнома боғламалари ёнғинга учради. Кунлардан бир кун Валентина Ивановна ётган диван тагидан бурқираб тутун чиқа бошлади. Диваннинг ярмини кўтариб кўришганда матоли қопламанинг ловуллаб ёнаётганлигига кўзлари тушди. Алангани ҳўлланган латта билан ўчиришди. Бир неча соат ўтгач эса ҳаммаси яна такрорланди. Шундай қилиб диван 6 марта ёнди. Бу орада юмшоқ стуллар ҳам лов этиб аланга ола бошлади. Шунда улар алангининг ғайри табиийлигини сезиб қолдилар. Чунки, олов қўл билан ўчирилганда, у терини куйдирмасди. Бу хонадонга бир неча бор ташриф буюрган ўт ўчирувчилар аҳволни кўриб лол қолдилар. Улар кетма-кет содир бўлган ёнғинларнинг маълум бир сабабини аниқлай олмадилар.

Мана, нафақахўрларнинг хонадонларида содир бўлаётган бу мўъжизаларнинг бошланганига ҳам уч йил бўлди. Шу давр мобайнида полтергейст ҳодисаларини кузатиш бўйича Сибирь ғайритабиий ҳодисаларни ўрганиш илмий тадқиқот маркази олимлари мунтазам кузатув ишларини олиб боришяпти. Лекин, шу пайтгача уларнинг келиб чиқиш сабаблари тўғрисида қилинган биронбир фараз ёки тахмин ўз тасдиғини топмади.

Суратда: Никоннинг навбатдаги «ҳазиллари»нинг излари: ағдариб ташланган стол, полга ёйиб ташланган рўзнома ва китоблар.

(ТАСС сурати).

● Мунозара учун мавзу

«Тиланчилик қуйидаги уч тоифадан бирига гина жоиздир:

1. Хун тўловчига. 2. Оғир қарздорга. 3. Мискин — қашшоқ кишига».

ҲАДИС.

МУҲТОЖ КЎЗЛАРИГА БОҚҚАНМИСИЗ?

ГОҲО: «Ҳозир биров буровидан гина қиладиган вақт эмас. Ҳар кимнинг ташвиши ўзига етарли», деган гап-сўзларни эшитамиз. Бир тангага нон берадиган замонда ташвишимиз ўзимизга етарли бўлса-я! Онам кўпинча шундай ҳикоя қиладилар:

«Сен билмайсан болам, бир вақтлар Юнусободдаги Болтамозор деган жойда боғимиз бўларди. Сенлар ўсган ҳовлимиз эса шаҳар ҳовли ҳисобланарди. Ўша вақтларда шаҳар ҳовлилар фақат қиш фаслида гавжум бўлиб, бошқа ойларда кўпчилик шаҳар атрофидаги боғига чиқиб кетарди. Айни пишиқчиликда елкамизда обкаш иккита катта пақирни тўлдириб, шаҳардаги қўни-қўшниларга мева-чева олиб келардик. Қиш кирганда қоп-қоп ёнғоқ, туршак, майиз, қоқи ортиб қайтардик. Ангурхонамиздан қиши билан узум, қовун-тарвуз аримасди. Ҳамма бир-бирига егулик улашган: кимдир сомса-патир, кимдир ёнғоқ, майиз, яна кимдир сут-қатиқ. Ҳа, ўша вақтлари одамнинг қадри жуда баланд эди».

Худди эртак эшитаётгандек бўламан.

Онам:

«Бозорга бир челак узум олиб чиқсак, қоронғу тушгунча ҳам сотиб бўлмасдик. Негаки, кўпчиликнинг боғи, экини бор эди-да. Кейин одам ҳам ҳозиргидек ғиж-ғиж эмасди».

Холам ҳам кўпинча «ўша вақтлар»ни гапириб ўтирадилар.

Онам:

«Ўғлим, биласанми, ҳозир нега касал кўп? Билмасанг, билиб қўй. Биз ёшлигимизда меҳнатни ҳам қилар эдик, овқатни ҳам ердик. Шундоқ боғимиз, қўша-қўша қўй-сигиримиз бўла туриб, ясан-тусан қилмаганмиз. Бизнинг илигимиз тўқ. Сенлар қилтиллаб турганинг ҳам фалон сўмлик кийим киясан. Аммо йилда бир марта қўй сўйиб емайсанлар. Топган овқатларинг ё котлет, ё макарон, ё гречка. Устига-устак ҳаммаёқ кимёланган. Ҳатто мана шу ялтироқ кийимларинг матоси ҳам сунъий. Икки қадам жойга таксида юрасанлар. Ҳаракат кам, ҳаракат!»

Узоқ ўйланиб қоламан. Нимадир тушунгандек бўламан. Ҳа, гуркираб турган боғларни қўпордик, шаҳар ҳовлиларни текисладик, ўрнига қават-қават бетонли уйлар қурдик. Бу уйларнинг ичига кириб олиб, эшикни уч-тўрт еридан қулфлаймиз. Қўнғироқ чалинса, аста «глазок»дан қараймиз. Кўчани деразадан томоша қиламиз. Бир жўмракни бурасак иссиқ, бошқасидан совуқ сув келади. Ҳеч кимнинг бир-бири билан иши йўқ. Қўшни аёл балкондан туриб пастдаги дугонасига гап уқтиради: «Айланай эгачи, ҳозир биров бировидан гина қиладиган замонмас, ҳамманинг ташвиши ўзига етарли!..» Назаримда ГИНАХОНЛИККА эмас, ўзаро меҳр-оқибатга путур етди.

7—8 ёшли вақтим. Ҳовлида яшаймиз. Гоҳ-гоҳида маҳаллага тиланчи келади. Тиланчи ҳали кўчага кирмасданоқ, биз болалар уйга чопамиз: «Гадой келаяпти, гадой келаяпти». Катталар нон, қанд-қурс, беш-ўн тийин пул тайёрлаб қўйишади. Тиланчи ҳам кўпинча пешин вақтида (дам олиш кунлари) келади. Бунақа пайтда кўпинча бирор иссиқ овқат тайёр бўларди. Кўп марта гувоҳ бўлганман: тиланчи қайси эшикка борса, есаемаса олдига косада овқат қўйишар, чиқиб кетаётганда эса халтасига нон солишарди. Ёнида ёш боласи бўлса, унга ширинлик ва бирорта кийим берардилар. Яна: «Йўқ бўлиб кетманг, шунақа келиб туринг», деб чин кўнгилдан мулозамат қилишарди.

Шаҳар марказидаги идораларда ишлай бошладим. Кейинги вақтда назаримда тиланчилар кўпайиб кетаётгандек: ер ости ўтиш йўлларида: автобекат, вокзалу қўналғаларда, йирик-йирик савдо дўконлари яқинида. Эътибор бериб ўта бошладим. Энди бир савол: ТИЛАНЧИНИНГ КЎЗЛАРИГА ҲЕЧ ҚАРАГАНМИСИЗ? Мен тиланчи деганда дайдилар, бир шиша вино учун пул тўплаш илинжида қўл чўзиб турадиган пиёнисталар ёки кўча-қўйда тўхтатиб: «Фалончи авлиё учун мақбара қурилаяпти, сизни ўша авлиё дилимга солди, 10 сўм беради деб ваҳий юборди» дейдиган муттаҳамларни эмас, балки ҳақиқатда ночор, дардманд, қўлида нораста гўдаги, юзлари заҳил, кўзлари сўник бенаво кимсаларни назарда тутаман. Кимлардир ўткинчи айшу ҳавас деб ёш боласини ахлатхонага ташлаб, ё туғуруқхонада қолдириб кетаяпти. Аммо қайси бир ҳокисор, касал холига қарамай, оғир меҳнатга ярамагани боиси ҳам гўдагини кир-чир латталуттага ўраб, маҳкам бағрига босганча солиқ кимсалардан нажот тилаб, садақа сўрамоқда. Унга ҳеч нарсанинг, ҳатто ҳаётнинг ҳам қизиғи йўқ. Фақат мана шу гўдаги учун йўл четида туриб тиланчиликни бўйнига олмоқда. Ёки кексайган, боқувчиси йўқ чол-кампирларни олинг. Олдига битта дастрўмолни ёзиб қўйиб, кўзларида мунг, қандайдир илинж билан ўтган-кетганга қарайди.

Менинг назаримда улар одамлардан пул эмас, балки озгинагина ШАФҚАТ, ЭЪТИБОР сўраётгандай бўладилар:

Мен Сиздан ярқироқ тилло,
кумушмас,
Оқибат сўрайман, меҳр
тилайман.
Йўқ, бу кун қорнимга
қуймоғим абас,
Мен фақат қадримни айтиб
йиғлайман.
Қалбимда тилломас, Меҳр
илинжи,
Бир илиқ сўз учун жон
бўлсин тортиқ.
Ҳашамга берилманг, бари
ўткинчи,
Ҳеч не йўқ дунёда
ОДАМДАН ортиқ!..

Негадир кўпинча биз ҳам ШАФҚАТни, ЭЪТИБОРни йигирма тийинлик танга билан ўлчаймиз... Гоҳо ўша танга қурғур ҳам топилмай қолади... Яқинда бир дўстим билан бозорга бордик. Дўстим машинасини пуллик тўхташ жойига қўйди ва бозор айландик. Кўпи билан ярим соат — 40 дақиқада чиқдик. Машина тўхташ жойидан чиқаётганда дўстим ёнидан 1 сўмлик олиб, ўша ернинг қоровулига узатди. Қоровул дегани ҳам 30—35 ёшлардаги соппа-соғ эркак. Мен ҳайрон бўлиб қолдим. Дўстимга: «Тўхтат-чи!» дедим. Машинадан тушиб ҳалиги қоровулни чақирдим.

— Хўш, қани айтингчи,— деб гап бошладим,— бир соатга неча тийин олишингиз керак?

Қоровул бақрайиб турибди. Дўстим қўлимдан тортди. Эмишки, 1 сўм учун паст кетаётганмишман.

— Аввало сендақа машинали тўкислар нодон,— дедим дўстимга,— олифтагарчилик қилиб 10—20 тийин ўрнига 1 сўм узатасанлар. Тани-жони соғ одам бошқа иш қилса бирор нима бўлиб қолмайди. Пулларинг кўпайиб кетган бўлса, биронта муҳтожга берларинг.

Дўстим:— Э, шу «патриот»лигинг қолмади-да,— деб кулди. Бироз юргач:— Тўғри, бунақа жойга касалванд, шароити оғир одамларни жойлаш керак, деб қўйди.

Демоқчиманки, ночор тиланчиликка бўйин эгган кимса мана шундай қоровулнинг чой ичиб ўтириб икки соатда топган пулини бир ҳафтада ҳам тиланиб йиға олмайди. НЕГА ШУНАҚА? Биз — лоқайдмиз. Шундай бўлишига мутасадди шахслардан тортиб оддий ҳайдовчигача — ҳаммамиз айбдормиз. Дўконга кирамиз. Битта мишиқи сотувчи болакай ҳам 40—50 тийинни уриб қолади. Сезамиз, аммо индамаймиз. Бу—андиша эмас, бу — маънавий сўқирлик! Негаки, келаси сафар келганимизда яхшироқ муомала қилар, деб ўйлаймиз. Таксига чиқамиз, ярим сўмлик жойга 1 сўм олиб қолади. Яна индамаймиз. Ўша муттаҳам сотувчию юлғич таксичига қолдиргандан кўра бирорта муҳтожга берсак савоб эмасми пулни?!

Тўғри, ҳозир муҳтож одамлар кўп. Уларни камайтириш мумкин. Бунинг учун жойлардаги ижтимоий таъминот идоралари, ижроия қўмиталар махсус, бир неча кишилик бўлинмалар ташкил қилсалар, ўзларига тегишли ҳудудда мунтазам текширув ўтказиб, бундай одамларнинг яшаш шароити билан қизиқсалар. Зарур бўлса қаровчисиз кексаларни қариялар уйига, болаларни болалар уйига, хасталарни шифохоналарга жойласалар. Лаёқати борларга эса ўз қобилиятларига яраша иш топиб берсалар. Имкони бўлса, шаҳарга туташ ерда бир нечта турар-жой бинолари ажратилиб, муҳтожлик ёки хасталикдан тиланчилик қилишга мажбур бўлган кишилар учун доимий яшашга берилса ва бу манзил бошқаларга маълум қилинса. Диний идоралар, истаган ташкилотлар, солиқ одамлар вақти-вақти билан ўша ерга бориб хайрия тадбирларини ўтказсалар. Бирорта ошхона ва дўкон арзон нархда уларга хизмат кўрсатса қандай яхши бўларди. Албатта, бу шахсий мулоҳазаларим. Лекин бошқаларни ҳам бу хусусда жиддийроқ ўйлашларини истардим. Чунки гап — энг улуғ зот — ИНСОН тақдири устида боряпти.

Дилмурод САИДОВ.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ИЛОН ЗАҲРИ РАККА ҚАРШИ

● ҚОҲИРА дорилфунунининг тадқиқотчилари кўзойнакли илон заҳаридан рак хўжайраларини парчаловчи модда ажратиб олишди. «Аль-Ахрам уикли» рўзномаси шу ҳақда хабар бериб, олимлар илон заҳарини тўртта таркибий қисмга бўлганликларини, улар оқсил таркиби ва ракни ҳалок қилиш хусусиятлари билан бир-биридан ажралиб туришини таъкидлайди. «Учинчи Фракция» анча кучли таъсир қиладиган бўлиб чиқди.

Биокимё профессори Фавзи Фахми рўзнома мухбири билан суҳбатда қуйидагиларни гапириб берди: лабораториядаги жониворларда ўтказилган синовларда заҳар бутунлай ёки ундан ажратиб олинган «учинчи фракция» оғиз бўшлиғидаги рак хўжайраларига таъсир қилиш учун юборилди. Парчаланган заҳар юборилган касал жониворларнинг ҳаёти 70 фоиз, «учинчи фракция»ни олганлариники эса 90 фоиз узайган. Микроскопик таҳлил заҳар таъсирида рак ҳужайраларининг ўсиши ва кўпайиши тўхтаганлигини кўрсатди.

КЎК ЧОЙ ҲАМ...

● ЯПОНИЯДА машҳур бўлган кўк чой рак ва СПИД билан касалланишнинг олдини олар экан. Нагойя шаҳридаги онкология марказида ишловчи япон олимлари шундай хулосага келдилар.

Олимлар ўтказилган қатор лаборатория синовлари натижасида шуни аниқладиларки, кўк чой таркибидаги унга тахирроқ таъм берувчи зарралар инсон организмида лейкемия ва СПИДнинг ривожланишига ёрдам берувчи вирусларнинг ҳосил бўлиш жараёнини анча фаол тўхтатишга кўмаклашади.

Нагойя марказидаги онкологларнинг таъкидлашича, Японияниң йирик чой плантациялари бўлган қатор минтақаларида рак билан касалланиш умуман мамлакат бўйича ўртача кўрсаткичдан анча камдир. Сидзуоки префектураси аҳолиси саломатлиги ҳолати устидан беш йил давомида олиб борилган кузатишлар шуни кўрсатди. Бу ерда яшовчилар аччиқ қилиб дамланган кўк чойни бошқа ичимликларга нисбатан хуш кўрадилар.

ОБУНА-92

«БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ» ҲАММАБОП ОЙНОМА

Муҳтарам муштарийлар! Сизларга маълумки, 1992 йил январь ойидан бошлаб Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг «Бошланғич таълим» номли илмий-методик ойномаси чиқа бошлаши ҳақидаги хабарни эшитгансиз. У асосан бошланғич синф ўқитувчилари, олий ва ўрта педагогика билимгоҳларининг ўқувчи, талаба ҳамда муаллимлари, куни узайтирилган группа тарбиячилари, шунингдек бола тарбияси билан шуғулланувчи ёш ота-оналарга мўлжалланган.

Ойнома ойда битта, йилига ўн иккита чиқади. У рангли суратлар, мактаб дарслигига кирган ёзувчилар, олимларнинг рангли суратлари, машҳур асарларнинг, техник кашфиётларнинг, суратли тарқатма материалларининг ва кўргазмали қуроллар намунаси, шунингдек, дарс бериш услубига оид чизма, расмлар билан безатилади. Шунингдек, эски ўзбек ёзувини ўрганувчиларга, рухшунос, муҳандис, ёш табиатшуносларга шу соҳанинг тажрибали мутахассислари, олимлари томонидан қимматли маслаҳатлар, илм-фанга оид янгиликлар ойнома саҳифаларида мунтазам бериб борилади.

Ўз фарзандини билимдон, одобли, ишбилармон қилиб вояга етказиш ниятида бўлган ҳурматли ота-оналар учун махсус маслаҳатлар, йўл-йўриқлар, улар ўз болажонлари билан биргаликда ўқийдиган қизиқарли, ҳаммабоп асарлар ойномадан албатта ўрин олади.

«Бошланғич таълим» ойномасининг манзилгоҳи: Тошкент шаҳри, 78, Парадлар хиёбони, 5-уй, маъмурий бино. Тел: 39-11-41.

Обуна алоқа бўлимининг барча тармоқларида давом этаяпти. Ойномамиз индекси 75311. Обуна бўлишни унутманг, азиз муштарийлар!

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ.

Тошкент ҲАҚИҚАТИ

ҚАДРДОН РЎЗНОМАНГИЗГА ЁЗИЛИШНИ УНУТМАНГ!

1992 йил учун рўзнома ва ойномаларга обуна давом этмоқда. Бошқа нашрлар қатори «Тошкент ҳақиқати» рўзномасига ҳам 1 августдан бошлаб барча алоқа бўлимларида обуна қабул қилинмоқда.

«Тошкент ҳақиқати»нинг бир йиллик обуна баҳоси — 25 сўм 68 тийин, ярим йилга 12 сўм 84 тийин, уч ойга эса 6 сўм 42 тийин.

Ҳурматли муштарийлар! Фурсат ғаниматлигида ўз рўзномангиз — «Тошкент ҳақиқати»га обуна бўлишга шошилинг!

МИРЗАБЕК:
— Сал кичикроқ рўзномага ёзилсангиз бўлармиди, Обиджон?...
— Э, биласизми, бу «Тошкент ҳақиқати»нинг шанба сонлари ихчамроқ, шунисига ишқибоз бўлдим-да.
Рассом Иброҳим ҚОСИМОВнинг ўргоқлик ҳазили.

Меҳнат биржаси:

МИНГ КИШИ ИШЛИК БЎЛДИ

● БОЗОР иқтисодиётига ўтиш жараёнида ишсизлар сонининг ўсиши тобора сезилмоқда. Аҳолини иш билан таъминлашдек муҳим масалани ҳал этиш мақсадида Янгийўл ноҳия ишсизларни иш билан таъминлаш ёки ижтимоий масалаларни ҳал қилиш бюроси, яъни меҳнат биржаси фаолият кўрсатмоқда.

Тўрт кишилик жамоадан иборат бу меҳнат биржаси тузилганлигига 1,5 йил бўлган бўлса, шу давр мобайнида мингдан ортиқ кишини ишга жойлаштиришга улгурди.

Биржа корхона, фабрика ва ташкилотлар билан шартнома асосида иш юритади. Ҳозирда ноҳияда 3604 ишсиз рўйхатга олинган бўлса, мана шу шартномалар асосида улар касб-корига, мутахассислиги ва маълумотига қараб аста-секин ишга жойлаштирилмоқдалар.

Меҳнат биржасининг яна бир қулай томони шундан иборатки, илгари ўрни қисқартирилган киши яна икки ой мобайнида эски иш жойидан ҳақ оларди, меҳнат биржаси аралашувидан кейин эса бўш юрган учинчи ойга ҳам маош тўланадиган бўлади.

Р. ШОЖАЛИЛОВ.

● Муҳарририятга мактуб

ЁРДАМИНГИЗ КЕРАК

● Ҳурматли муҳаррир! Тўғрисини айтсам, ўзим «Тошкент ҳақиқати»ни севиб ўқийман. Баъзан ўртоқларимдан рўзномалар бу йил қимматлашиб кетди. Иложи бўлса, янаги йили ёзилларман, деган гапларни эшитиб қоламан. Уларга ҳеч қандай эътирозим йўғ-у, бироқ мен ўзимни рўзнома шайдоси деб ҳисоблайман ва шу сабаб бу йил ҳам, албатта, «Тошкент ҳақиқати»га обуна бўламан. Чунки кейинги пайтларда рўзномангиз анча яхши, ўқимишли чиқаяпти, муштарийлар ҳурматини қозоняпти. Бу, албатта, менинг шахсий фикрим. Рўзноманинг ҳар бир сонини интизорлик билан кутаман. Унинг саҳифаларида меҳнаткашларнинг муаммоларига ҳам кенг ўрин берилаётгани мени қувонтиради. Ўзим шу вақтгача бирор жойга арзнома ёки шикоят ёзган эмасман. Бироқ, ҳозир мени қийнаётган, дардларни гарчи кимгадир арзимас кўринса-да, сизлар билан баҳам кўришни лозим деб топдим.

Ўзим Оҳангарон районига қарашли К. Ворошилов номли давлат хўжалигида шофёр бўлиб ишлайман. Меҳнат «стажим»га 20 йилдан ортиқ вақт бўлди. Ҳозирги пайтда хўжаликка қарашли Айритом қишлоқ аҳолиси учун ичимлик суви ташийман. Айтсам тилим, айтмасам дилим куяди. Гарчи аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш ҳақида жумҳурият раҳбариятининг қарорлари чиққанига қарамай, бизда бу муаммо ҳали ҳам ҳал қилинмаган. Аҳоли эса ичимлик суви илинжида ҳар куни йўл қарайди. Менинг «ЗИЛ-130» автомашинамнинг эса техник носозлик томонлари кўп. Бир кун ишласа, икки кун таъмирлаш керак. Болалар боғчасидагилар, ҳурматли фахрийларимиз олдида кўп ҳолларда юзим шувут бўлиб қолмоқда. Агар хонадонларда бир кун сув бўлмай қолса, қанча қийинчиликлар келиб чиқишини бир кўз олдингизга келтириб кўринг-а.

Ҳурматли муҳаррир! Мен ушбу мулоҳазамни хўжаликнинг мутасадди раҳбарларига айта-айта чарчадим. Охирги умидим энди сизлардан. Шу масалада ёрдам беришларингизни сўрайман, деб салом билан

Маҳмуджон АҲМЕДОВ,
Оҳангарон ноҳияси.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: мафкура — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт—325749; маҳаллий Кенгашлар ҳаёти—325733; ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик ва спорт — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

● Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: 5987. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди —20.45 44 минг нусха босилди.